

A



SÚČASNOSŤ

OBŠAH

Rešpektovanie menšín je podmienkou mieru	3
Prejav Jána Pavla II. nad hrobom sv. Vojtecha	11
Štatistická analýza náboženskosti okresov ČSSR	17
Mentálne postihnutí v rodine a spoločenstve Cirkvi .	20
Nádej v slabosti	23
Poľské hnutie Gaudium vitae	27
Pastorácia alkoholikov	32
25. marec 1988	35
Cirkev u nás v roku 1968	38
Pius XI.	40
Blahoslavení košickí mučeníci	42
Významné výročia pripadajúce na r. 1989	42

REŠPEKTOVANIE MENŠÍN JE PODMIENKOU MIERU

Posolstvo pápeža Jána Pavla II. na 22. Svetový deň mieru 1.1.1989

Úvod

1. "Prúd, ktorý počnúc 19. storočím sa všade rozšíril a zmohutnel, spôsobil, že ľudia patriaci k jednému národu túžia po nezávislosti a po zjednotení v jednom spoločenstve. Pretože však z rozličných príčin sa to nemôže stať, často menej početné národnostné skupiny žijú na území štátu patriaceho inému národu, čo vytvára závažné problémy" (Enc. *Pacem in terris*, III, 94).

Takto pred 25 rokmi môj predchodca Ján XXIII. ukázal na jeden z najdelikátnejších problémov súčasnej spoločnosti, ktorý počas rokov stáva sa čoraz naliehavejší, lebo s ním úzko súvisí organizácia spoločenského a štátneho života vnútri každej krajiny ako aj život medzinárodného spoločenstva.

Snažiac sa vybrať najvhodnejšiu tému pre XXII. Svetový deň mieru, považoval som za vhodné podrobiť spoločnej úvahe tému menšín, lebo vieme, že - ako tvrdil II. vatikánsky koncil - mier nie je iba bezvojnový stav, ani sa neobmedzuje len na stav rovnováhy medzi proti sebe stojacimi silami (Pastor. konšt. *Gaudium et Spes*, 78), ale aj dynamický proces, ktorý musí brať do úvahy všetky činitele napomáhajúce mier alebo spôsobujúce jeho ohrozenie.

Je nepochybné, že v tomto okamihu medzinárodného uvoľnenia, ktoré sa dosiahlo cestou dohovoru a sprostredkovaní, ktoré umožňujú predvídať možnosť riešení v prospech národov, ktoré sú obeťami krvavých konfliktov, problém menšín nadobúda veľký význam, a preto sa stáva pre každého politického vodcu alebo predstaviteľov náboženských skupín ako aj pre všetkých ľudí dobrej vôle predmetom vážnej úvahy.

2. Takmer vo všetkých spoločnostiach jestvujú dnes menšiny ako spoločenstvá pochádzajúce z rozličných kultúrnych tradícií, líšiace sa rasovou a etnickou príslušnosťou, náboženskou vierou alebo historickou skúsenosťou. Pôvod niektorých je veľmi dávny, iných bližší našim časom. Žijú v tak veľmi odlišných podmienkach, že je takmer nemožné načrtnúť ich úplný

obraz. Z druhej strany sú skupiny veľmi malé, schopné zachovávať a potvrdzovať vlastnú identitu, vyznačujúce sa vysokým stupňom integrácie spoločnosti, do ktorej patria. V niektorých prípadoch tie menšinové skupiny sú dokonca v stave vnútiľ väčšine svoju prevahu z druhej strany jestvujú menšiny, ktoré nemajú vplyv a netešia sa plne svojim právam, ale naopak, žijú v utrpení a nedostatku. To ich môže priviesť alebo do stavu pasívnej rezignácie, alebo spôsobiť pobúrenie, ba až vzburu. Avšak ani pasivita ani násilie nie je cestou, ktorá by ich viedla k skutočnému mieru.

Niektoré menšiny spája ešte iná skúsenosť: separácia alebo odmietnutie na okraj. Ak aj je pravda, že niekedy nejaká skupina dobrovoľne si volí život v izolácii kvôli ochrane vlastnej kultúry, predsa však častejšie menšiny narážajú na bariéru, ktorá ich oddeľuje od zvyšku spoločnosti. V takej situácii, zatiaľčo menšina má sklon uzavrieť sa do seba, väčšina spoločnosti môže zaujať postoj odmietnutia celej menšinovej skupiny alebo jej jednotlivých členov. V takom prípade tie skupiny alebo jednotlivci nie sú schopné aktívne a trpezlivo sa podieľať na budovaní mieru založeného na prijatí oprávnených rozdielov.

Základné predpoklady

3. Keď je štát zložený z navzájom rozdielnych skupín ľudí, potom jestvujú dve všeobecné zásady, ktoré neslobodno porušiť a ktoré sa musia stať základom každej spoločenskej organizácie.

Prvá zásada je nezbaviteľná dôstojnosť každého človeka, bez ohľadu na jeho rasový, etnický, kultúrny či národný pôvod, ale tiež bez ohľadu na jeho náboženstvo. Žiaden človek neexistuje sám pre seba, ale svoju plnú identitu nachádza vo vzťahu k iným. To isté možno povedať o skupinách ľudí. Aj tie majú právo na skupinovú identitu, ktorá musí byť chránená, ako si to žiada dôstojnosť jednotlivých ich členov. Toto právo ostáva nezmenené tiež vtedy, keď daná skupina alebo niektorý z jej členov koná proti spoločnému dobru. V takom prípade domnelé nedovolené konanie má byť prešetrované kompetentnou mocou, a to bez pranierovania celej skupiny, z toho dôvodu, že by sa to protivilo spravodlivosti. Členovia menšín majú povinnosť jednáť s inými s takou istou úctou a uznávaním ich dôstojnosti.

Druhá zásada sa vzťahuje na základnú jednotu ľudstva, odvodenú z toho, že máme jediného Boha - Stvoriteľa, ktorý podľa Biblie z jedného človeka "vyviedol" celý ľudský rod, aby "obýval" celý povrch zeme (Dt 17, 26). Jednota ľudského rodu predpokladá, že celé ľudstvo, napriek existujúcim etnickým, národným, kultúrnym a náboženským rozdielom má tvoriť spoločenstvo slobodné od národnostných diskriminácií, usilujúce sa o vzájomnú solidaritu. Táto jednota tiež vyžaduje, aby rôznorodosť členov ľudskej rodiny namiesto toho aby bola príčinou rozdelenia, slúžila posilneniu jednoty.

Povinnosť uznávania a starostlivosť o rôznorodosť nespočíva len na vláde alebo skupinách. Každý človek ako člen jednej ľudskej rodiny musí chápať a vážiť si cenu rôznorodosti medzi ľuďmi a usmerňovať ju k spoločnému dobru. Otvorený a rozumný prístup, ktorý má za cieľ lepšie poznávanie kultúrneho dedičstva spomínaných menšín, pomáha odstrániť postoje, ktoré plynú z uprednostňovania, a ktoré sťažujú zdravé spoločenské vzťahy. Ide tu o nepretržitý proces, pretože takéto postoje sa často oživujú v nových podobách.

Pokoj vnútri ľudskej rodiny vyžaduje konštruktívne rozvíjanie toho, čo nás odlišuje ako jednotlivcov i ako národy, toho, čo rozhoduje o našej totožnosti. Na druhej strane ten istý pokoj vyžaduje - zo strany všetkých skupín spoločnosti, majúcich vlastnú štátnosť alebo nemajúcich ju - pohotovosť prinášať príspevok k budovaniu mierového sveta. Mikrospoločenstvá ako i makrospoločenstvá spájajú vzájomné práva a povinnosti, ktorých zachovávanie vedie k upevneniu pokoja.

Práva a povinnosti menšín

4. Jedným z cieľov základného štátu je uznanie rovnakej dôstojnosti všetkým jeho obyvateľom ako aj ich rovnosti pred zákonom. Jednako existencia menšín vnútri štátu prináša problém ich špecifických práv a povinností.

Mnoho práv a povinností sa týka práve vzťahov medzi menšinami a štátom. V niektorých prípadoch sa normy kodifikovali a menšiny sa tešia zvláštnej právnej ochrane. I tam, kde štát zabezpečuje takúto ochranu, menšiny sa v skutočnosti často stretávajú s diskrimináciou a izoláciou. V takých prípadoch má štát

povinnosť chrániť a podporovať práva menšín o to viac, že mier a vnútorná bezpečnosť môžu byť garantované len pri rešpektovaní práv všetkých tých, ktorí sú v dosahu jeho zodpovednosti.

5. Prvým právom menšiny je právo na existenciu. Toto právo býva nedodržiavané rôznymi spôsobmi až po krajné prípady, keď je negované priamymi alebo nepriamymi formami vraždenia. Právo na život, ako také, je nezbaviteľné a štát, ktorý používa alebo toleruje konanie ohrozujúce život svojich obyvateľov patriacich k menšinám, porušuje základné právo regulujúce spoločenský poriadok.

6. Ohrozenie práva na existenciu môže mať veľmi subtilnú podobu. Niektorí ľudia, najmä tí, ktorí sú definovaní ako autochtónni domorodci, boli vždy silne zviazaní s vlastnou zemou, čo sa spája s ich pocitom identity, s ich rodovými, kultúrnymi a náboženskými tradíciami. Keď domorodé národy zostanú zbavené svojej zeme, strácajú životný prvok svojej existencie a stoja tvárou v tvár k riziku zániku ako národa.

7. Iným právom, ktoré má byť zaručené, je právo menšiny na zachovanie a rozvoj vlastnej kultúry. Časté sú prípady, že menšinám hrozí zánik ich kultúry. Niekde im zákonodarstvo odopiera právo používať ich vlastný jazyk. Niekde sa núti k zmene priezvisk a geografických názvov alebo sa zľahčuje umelecká a literárna tvorba menšín a vo verejnom živote nie je miesto pre sviatky a výročia menšín, čo môže viesť k nenávratnej strate bohatého kultúrneho dedičstva. S týmto právom sa tesne viaže právo na udržiavanie kontaktov so skupinami, ktoré majú to isté kultúrne a historické dedičstvo a žijú v iných štátoch.

8. Právo na náboženskú slobodu spomenieme len krátko, pretože bolo témou môjho posolstva na Svetový deň mieru v minulom roku. Toto právo sa netýka len jedincov, ale všetkých náboženských spoločenstiev a to ako v individuálnom živote, tak i v živote spoločenstva. Z toho vyplýva, že náboženské menšiny majú mať zaručenú možnosť spoločného vykonávania kultu podľa vlastného obradu. Má im byť tiež umožnené náboženské vzdelanie, primerané vyučovanie a tiež

disponovanie nevyhnutnými prostriedkami.

Okrem toho je veľmi dôležité, aby spoločnosť zabezpečila a naozaj poskytovala ochranu náboženskej slobode hlavne tam, kde okrem prevládajúcej väčšiny vyznavačov jedného náboženského vyznania existuje menšina alebo viac menšinových skupín iného vyznania. Konečne má byť náboženským menšinám zaručená primeraná sloboda výmeny a kontaktov s inými spoločenstvami rovnako v rámci vlastného národného prostredia ako i mimo neho.

9. Základné práva človeka sú dnes zaručené rozličnými medzinárodnými a vnútroštátnymi dokumentami. Ale ani najlepšie právne prostriedky nestačia na prekonanie hlboko zakorenených postojov a nedôvery, ani na odstránenie nálad vedúcich k bezprostredným skutkom proti členom menšín. Preloženie právnych noriem do jazyka ich praktického zachovávaní je dlhým a pomalým procesom hlavne keď ide o zmenu stanoviska. To však neznamená, že tento proces je preto menej naliehavý. Nielen štát, ale každý človek má povinnosť urobiť všetko, čo je v jeho silách, aby sa tento cieľ dosiahol. Štát môže zohrať významnú úlohu podporou rozvoja kultúrnych a výmenných iniciatív uľahčujúcich vzájomné pochopenie, ako i výchovnými programami formujúcimi mládež v duchu úcty k iným a odstraňovaním všetkých nepravostí, ktoré vyplývajú často z nevedomosti. Veľká zodpovednosť spočíva na rodičoch, pretože deti sa učia pozorovaním a sú náchylné prijímať rodičovské postoje k iným ľuďom a skupinám.

Niet pochyb, že rozvoj kultúry postavený na úcte k iným je podstatný pri budovaní skutočne mierovej spoločnosti, ale tiež je žiaľ očividné, že v praxi preukazovanie takejto úcty naráža dnes na nemalé ťažkosti.

Štát je povinný dozerať na to, aby sa neobjavovali nové formy diskriminácie napríklad pri hľadaní bývania alebo zamestnania. Treba s uznaním spomenúť, že počínania verejných ustanovizní sú často dopĺňované veľkodušnými iniciatívami dobrovoľných spoločenstiev, náboženských organizácií, ľudí dobrej vôle, ktorí sa snažia znižovať napätie a privádzajú k väčšej spoločenskej spravodlivosti, a tak pomáhajú mnohým bratom a sestrám nájsť zamestnanie a vhodné bývanie.

10. Chúlostivé problémy nastávajú vo chvíli, keď niektoré menšiny vystúpia s nárokmi majúcimi najmä politické dôsledky. Niekedy takáto skupina chce nezávislosť alebo väčšiu politickú autonómiu.

Znovu treba potvrdiť, že i v týchto vznetlivých situáciach cesta vedúca k dosiahnutiu pokoja musí byť cestou dialógu a výmeny. Pripravenosť oboch strán k vzájomnému uznávaniu a k dialógu je nutnou podmienkou k dosiahnutiu spravodlivého riešenia zložitých problémov, ktoré môžu znamenať vážne ohrozenie mieru. Naopak, zamietnutie dialógu môže viesť k násiliu.

V niektorých konfliktných prípadoch si teroristické skupiny neoprávnene nárokuje výlučné právo vystupovať v mene menšiny a tak ju pozbavujú možnosti slobodného a verejného výberu vlastných predstaviteľov a hľadania - nie pod hrozbou strachu - správnych riešení problémov. Treba pripomenúť, že členovia takýchto menšín často trpia za teroristické činy páchané bezprávne v ich mene.

Nech ma počujú ti, ktorí vstúpili na neľudskú cestu terorizmu: slepé údery, zabíjanie nevinných, alebo použitie krvavej pomsty nepraje spravodlivému hodnoteniu požiadaviek menšiny, v prospech ktorej to údajne konajú (por. Enc. Sollicitudo rei socialis, 4).

11. Každé právo nesie so sebou odpovedajúce povinnosti. Členovia menšín preto majú povinnosť k spoločnosti a štátu, v ktorom žijú: prvou povinnosťou, ktorá platí pre iných obyvateľov, je spolupráca na prospech spoločného dobra. Menšiny sú povinné priniesť svoj príspevok k budovaniu pokojného sveta, odzrkadľujúceho bohatú rôznorodosť všetkých jeho obyvateľov.

Po druhé, menšina má povinnosť poskytovať slobodu a dôstojnosť každého svojho člena a vážiť si voľbu každého jednotlivca, i keby sa rozhodol prejsť do rámca kultúry väčšiny.

Ak ide o skutočnú nespravodlivosť, na skupinách emigrantov spočíva povinnosť domáhať sa dodržiavania spravodlivých práv pre členov svojej menšiny, ktorá je utlačovaná v krajine, z ktorej pochádzajú a v ktorej sú pozbavení možnosti slobodne sa vysloviť. Ale i v takých prípadoch treba zachovať rozvážnosť a jasne rozoznávať, hlavne vtedy, keď sa nedajú získať objektívne správy o podmienkach života daných spoločností.

Všetci členovia menšín, kdekoľvek sa nachádzajú, sú povinní svedomite hodnotiť zásady svojich požiadaviek vo svetle historického vývoja a terajšej skutočnosti. Bez takéhoto hodnotenia im hrozí riziko, že sa stanú otrokmi minulosti, bez perspektív do budúcnosti.

Aby sa budoval pokoj

12. Z doterajších úvah sa vynára náčrt spravodlivejšej a pokojnejšej spoločnosti, o budovanie ktorej sa všetci máme usilovať všetkými silami. Jej uskutočnenie si žiada hlboké zaangažovanie sa nielen v odstránení viditeľných diskriminácií, ale tiež v odstránení všetkých bariér, ktoré od seba oddeľujú jednotlivé skupiny. Pravidlom sa tu má stať zmierenie v spravodlivosti, uznávajúce spravodlivé túžby každého z členov spoločenstva. Nadovšetko a vo všetkom trpezlivá snaha o pokojné spolužitie nachádza silu a naplnenie v láske, ktorá zahrňuje všetky národy. Takáto láska môže byť vyjadrená v najrozličnejších formách konkrétnej služby veci bohatej rôznorodosti ľudského rodu, ktorý je jediný, čo sa týka pôvodu a predurčenia. Rastúce uvedomenie položenia menšín je v našich časoch znakom istej nádeje pre nové pokolenia a pre snahy týchto menšinových skupín. Skutočné ocenenie im prejavované treba považovať do istej miery za kritérium harmonického spolužitia a ako ukazovateľ zrelosti obyvateľstva dosiahnutej v danom štáte a v jeho inštitúciách. V skutočne demokratickej spoločnosti je záruka menšinám zúčastniť sa verejného života znakom šľachetného pokroku obyvateľstva, čo robí český tým národom, v ktorých všetci obyvatelia majú zaistenú účasť na atmosfére skutočnej slobody.

13. Nakoniec chcem zvlášť vyzvať moje sestry a bratov v Kristovi. Všetci nezávisle od nášho etnického pôvodu a bydliska, vieme vďaka viere, že v Kristovi "máme jedni i druhí v jednom Duchu prístup k Otcovi", pretože "patríme do Božej rodiny" (Ef 2, 18-19). Ako členovia jednej Božej rodiny nemôžeme súhlasiť s existenciou rozkolov alebo diskriminácie medzi nami.

Boh Otec, vyšlúc svojho Syna na zem, poveril ho posolstvom všeobecnej spásy. Ježiš preto prišiel, "aby mali život a aby ho mali hojnejšie" (Jn 10,10). Žiaden človek a žiadna skupina nie je vylúčená z tohoto nám

zvereného posolstva zjednocujúcej lásky. Preto i my sa máme modliť jednoduchými a vznešenými slovami, ktoré povedal Ježiš v predvečer svojho utrpenia: Ako ty, Otče, vo mne a ja v tebe, aby aj oni boli v nás (Jn 17, 21).

Taká modlitba sa má stať programom nášho života, má byť našim svedectvom, pretože ako kresťania vyznávame spoločného Otca, ktorý nehľadi na osoby, "miluje cudzinca, dáva mu chlieb i odev" (Dt 10, 18).

14. Keď Cirkev hovorí o diskriminácii vo všeobecnosti alebo - ako v tomto posolstve - o konkrétnej diskriminácii, ktorá sa týka menšín, tak sa obracia v prvom rade na vlastných členov, nezávisle od ich postavenia alebo zodpovednosti v danej spoločnosti. Podobne, ako nemôže mať miesta diskriminácia v Cirkvi, tak tiež žiadny kresťan nemôže vedome podnecovať vytváranie takých štruktúr a stanovísk, ktoré oddeľujú jednotlivcov i skupiny navzájom. To isté poučenie patrí všetkým tým, ktorí sa uchýľuju k terorizmu alebo ho podporujú.

15. Nakoniec chcem vyjadriť svoje duchovné spojenie s tými členmi menšín, ktorí trpia. Poznám ich bôle a poznám motívy ich spravodlivej hrdosti. Modlím sa za to, aby útrapy, v ktorých sa nachádzajú, sa skončili čo najskôr a aby sa mohli tešiť svojim právam. Zo svojej strany prosím o modlitby, aby mier, ktorý hľadáme, sa stal čoraz viac skutočným mierom, vybudovaným na "uholnom kameni", ktorým je sám Kristus (Ef 2, 10-22).

Nech Boh požehnáva všetkých darom svojho pokoja a svojej lásky.

Vatikán, 8. 12. 1988

Ján Pavol II., pápež

(Lad č. 2/1989)

PREJAV JÁNA PAVLA II. NAD HROBOM SV. VOJTECHA

Pred desiatimi rokmi pri svojej prvej pápežskej návšteve Poľska Ján Pavol II. predniesol reč nad hrobom sv. Vojtecha v Hnezdne, ktorej myšlienky neskôršie rozvinul v programe návratu Európy ku svojim kresťanským začiatkom, aby na tomto základe mohol byť vybudovaný spoločný Európsky dom. Reč prinášame v plnom znení.

Počas sv. omše

Hnezdno, 3. júna 1979

Najdôstojnejší a milovaný Primas Poľska, drahí bratia - Poznanský arcibiskup, biskupi Hnezdenskej primaskej metropole, vážení hostia!

Vo vás, pastieri, pozdravujem i celý Boží ľud žijúci v mojej rodnej zemi! Pozdravujem Vás, kňazi, rehoľníci, bratia a sestry, pozdravujem Vás, kresťanskí laici, Vás všetkých!

Pozdravujem Poľsko, pokrstené pred viac ako tisíc rokmi!

Pozdravujem Poľsko, uvedené do tajomného Božieho života cez sviatosť krstu a birmovania. Pozdravujem Cirkev v zemi mojich praotcov v jej spoločenstve a hierarchickej jednote s nástupcom sv. Petra. Pozdravujem Cirkev v Poľsku, ktorú od začiatku vedú svätí biskupi a mučeníci, Vojtech a Stanislav, zjednotené po boku Kráľovnej Poľska, Jasnohorskej Pani!

Pozdravujem Vás všetkých, drahí bratia a sestry, bratským bozkom pokoja. Pozdravujem každého z Vás, od šedivého starca po malé dieťa, stojac medzi vami ako pútnik veľkého jubilea.

Hľa znovu nadišiel deň Turíc a my sa nachádzame i v jeruzalemskom večeradle, i tu, v tomto večeradle nášho poľského Milénia, kde sa k nám prihovára vždy rovnako tajomná sila dňa tohto začiatku, od ktorého počítame históriu našej vlasti a zároveň Cirkvi v dejinách vlasti, ktorá bola Cirkvi v poľskej histórii vždy verná.

V deň Turíc sa v jeruzalemskom večeradle dopíňa obeť zapltená krvou Vykupiteľa na Kalvárii: "Prijmite Ducha Svätého! Komu odpustíte hriechy, budú mu odpustené, komu ich zadržíte, budú zadržané" (Jn 20, 22-23). Cirkev sa definitívne rodí zo sily týchto slov. Rodí sa z moci tohto dychu. Chystaná celým Kristovým životom

definitívne sa rodí, prichádza na svet ako dieťa vo chvíli, kedy apoštoli dostávajú od Krista Turičný dar - kedy od neho prijímajú dar Ducha Svätého. Zoslanie Ducha Svätého znamená začiatok Cirkvi, ktorá počas všetkých pokolení má viesť ľudí, ľudstvo, národy k jednote Tela, mystického Tela Ježiša Krista. Zoslanie Ducha Svätého znamená začiatok a trvanie tohto tajomstva. Trvanie je totiž stálym návratom k začiatku.

Počujeme, ako v jeruzalemskom večeradle apoštoli boli naplnení Duchom Svätým a začali hovoriť inými jazykmi, ako im Duch dával hovoriť (Sk 2,4). Cudzie jazyky sa stali vlastnými vďaka tajomnému pôsobeniu Ducha Svätého, ktorý veje, kam chce (Jn 3,8) a obnovuje tvárnosť zeme (Ž 103,30).

A hoci autor Skutkov apoštolov nevypočítava medzi jazykmi, ktorými vtedy začali hovoriť apoštoli vo večeradle, náš jazyk, príde čas, keď nástupci apoštolov z večeradla začnú hovoriť i jazykom našich praotcov a hlásal Evanjelium ľudu, ktorý ho len v tomto jazyku môže porozumieť a prijať.

Veľavravné sú mená tých piastovských miest, v ktorých sa uskutočnilo toto historické konanie Ducha a zároveň zažiarenie Evanjelia v zemi našich praotcov. Spolu s tým sa jazyk apoštolov ozval po prvý raz akoby v novom preklade, v našom znení, ktorému rozumel ľud žijúci nad Vartou a Vislou, a ktorému rozumieme doteraz.

Mestá, s ktorými sú zviazané začiatky viery na zemi Poľanov, našich praotcov, sú Poznaň, kde od najstarších čias, a už dva roky po krste Mieška, sídlil biskup, a Hnezdno, kde v roku tisícom sa udial veľký čin cirkevno-štátneho charakteru. Vtedy sa pri relikviách sv. Vojtecha stretli vyslanci pápeža Silvestra II. z Ríma s rímskym cisárom Odom III. a prvým poľským kráľom (v tom čase ešte len kniežaťom) Boleslavom Chrabrým, synom a nástupcom Mieška, a ustanovila sa prvá poľská metropola; tým sa položil základ pre celé dejiny vlasti. V rámci tejto metropoly sa nachádzali v roku tisícom Krakov, Vroclav a Kolobreh ako biskupstvá spojené jednou cirkevnou organizáciou.

Koľkokrát sa nachádzame na tomto mieste, vidíme znovu otvorené turične večeradlo a počujeme reč praotcov, v ktorých sa začali diať predpovedané "veľké Božie skutky" (Sk 2,11).

Na tomto mieste tiež v roku 1977 Cirkev v Poľsku

začala svoje ďakovné "Te Deum" pri príležitosti tisícročia krstu (Poľska), čoho sa zúčastniť mal som šťastie ako vtedajší krakovský metropolita. Dovoľte, aby som dnes - ako prvý pápež z poľského národa z nevyspytateľných rozhodnutí Božej Prozreteľnosti - zaspieval ešte raz spolu s Vami to milénijné "Te Deum". Nevyspytateľné a predívne sú Božie rozhodnutia, ktoré črtajú cesty vedúce od Silvestra II. po Jána Pavla II. na toto miesto.

Po storočiach sa znova otvorilo jeruzalamské večeradlo a nedivili sa ľudia z Mezopotámie a Judei, z Egypta či Ázie, či tí, čo prišli z Ríma, ale čudovali sa slovanské a iné národy nachádzajúce sa v tejto časti Európy, že apoštoli Ježiša Krista hovoria ich jazykmi, že v ich materčine ohlasujú veľké diela Božie.

Keď si prvý historický vládca Poľska zaumienil uviesť kresťanstvo a spojil sa so Stolicou sv. Petra, obrátil sa predovšetkým na pobratimov. Vzal si za ženu Dúbravku, dcéru českého kniežaťa Boleslava, ktorá, sama už kresťanka, stala sa krstnou matkou svojho manžela a všetkých jeho poddaných. Súčasne začali do vlasti prichádzať misionári pochádzajúci z rozličných národov Európy: z Írska, z Talianska, z Nemecka (ako sv. biskup-mučeník Bruno z Kwerfurtu). V pamäti Cirkvi v zemi Boleslava zostal najvýraznejšie zapísaný sv. Vojtech, opäť syn a pastier pobratimského českého národa. Známe sú udalosti z obdobia jeho biskupskej činnosti v Prahe, jeho putovanie do Ríma, ale nadovšetko známy a drahý je nám pobyt na hnezdenskom dvore u Boleslava, ktorý ho mal pripraviť na poslednú misijnú cestu na sever. Pri Balte sa tento biskup-vyhnanec a neúnavný misionár stal tým zrnom, ktoré, keď padne na zem, musí odumrieť, aby prinieslo veľkú úrodu (porovnaj Jn 12,24). Svedectvo mučeníckej smrti, svedectvo krvi, spečatilo zvláštnym spôsobom krst, ktorý pred tisíc rokmi prijali naši praotcovia. Pozostatky mučenika, apoštola, biskupa Vojtecha ležia pari základoch kresťanstva celej poľskej zeme.

Je preto dobré, že tu mám pred očami nápis: "Otče..." v sesterskom jazyku, v jazyku sv. Vojtecha: "Pamatuj, Otče, na své české děti." Kedysi tieto si blízke slovanské jazyky zneli ešte podobnejšie. Historická jazykoveda ukazuje, ako obidva jazyky rástli zo spoločného slovanského koreňa, zo spoločného koreňa kresťanstva, koreňa Vojtechovho. "Pamatuj, Otče, na své

české děti". Pápež, ktorý nosí v sebe Vojtechovo dedičstvo, nemôže zabudnúť na tieto deti. A nemôžeme ani my všetci, drahí bratia a sestry, ktorí nosíme v sebe to isté Vojtechovo dedičstvo, zabudnúť na týchto našich bratov!

Keď sa teraz na sviatok Zoslania Ducha Svätého roku Pána 1979 vraciame k týmto základom, nemôžeme nepočuť - popri jazyku našich praotcov - tiež iné slovanské a pobratimské jazyky, ktorými sa vtedy začalo hovoriť v dejinnom večeradle. Zvlášť ich nemôže nepočuť prvý pápež-Slovan v dejinách Cirkvi. Azda na to ho vybral Kristus, azda preto ho viedol Duch Svätý, aby do veľkej spoločnosti Cirkvi vniesol zvlášťne pochopenie všetkých tých slov a jazykov, ktoré stále ešte znejú cudzo, vzdialene pre ucho navyknuté na zvuk románskych, germánskych, anglosaských a keltských jazykov. Či Kristus nechce, či Duch Svätý nevyzýva, aby sa Cirkev-Matka na konci druhého tisícročia kresťanstva naklonila so zvláštnym porozumením, so zvláštnou citlivosťou k tým zvukom ľudskej reči, ktoré sa navzájom splietajú v spoločnom koreni, v spoločnej etymológii, ktoré - napriek známy rozdielom (i v pravopise) - znejú vzájomne si podobne a svojsky.

Či Kristus nechce a či Duch Svätý nezjavuje, aby ten pápež, ktorý nosí v svojej duši výrazný zápis dejín vlastného národa od samého jeho začiatku, ale tiež dejín bratských susedných národov, zvláštnym spôsobom neodhalil a nepotvrdil v našej epoche ich prítomnosť v Cirkvi, ich zvlášťneho vkladu do kresťanských dejín? Aby odclonil tie profily, ktoré práve tu, v tejto časti Európy boli vbudované do bohatej architektúry svätyne Ducha Svätého.

Či Kristus nechce a či Duch Svätý nezjavuje, aby pápež-Poliak, pápež-Slovan práve teraz odhalil duchovnú jednotu kresťanskej Európy, ktorá sa skladá z dvoch veľkých tradícií, Západu a Východu? My, Poliaci, ktorí sme si vybrali na celé tisícročie účasť v tradícii Západu podobne ako naši bratia Litovci, zachovávali sme cez tisícročie tradície kresťanského Východu. Naše zeme boli pre tieto tradície, siahajúce svojimi začiatkami do nového Ríma-Konstantinopolu, pohostinné. Ale tiež chceme vrúcne požiť našich bratov, ktorí sú nositeľmi tradícií východného kresťanstva, aby pamätali na slová apoštola: "Jedna viera, jeden krst. Jeden je Boh a Otec všetkých (Ef 4, 5-6), Otec nášho Pána

Ježiša Krista" (Ef 1, 3). Aby na to mysleli a aby teraz, v dobe hľadania novej jednoty kresťanov, v dobe nového ekumenizmu, spolu s nami prikladali ruku k tomuto veľkému dielu, ktoré vyžaruje Duch Svätý.

Ano, Kristus to chce, Duch Svätý tak zjavuje, aby to bolo povedané teraz a tu, v Hnezdne, v zemi piastovskej, v Poľsku, pri relikviách sv. Vojtecha a sv. Stanislava, pred portrétom Panny Bohorodičky, Pani Jasnohorskej a Matky Cirkvi. Je potrebné, aby pri príležitosti krstu Poľska bola pripomenutá kristianizácia Slovanov, Chorvátov a Slovincov, medzi ktorými pracovali misionári už okolo roku 650 a s ktorými som nedávno v bazilike Sv. Petra ďakoval v ich chorvátskom jazyku za viac než 1000 rokov - za 1100 a 1300 rokov ich viery a vernosti Apoštolskej Stolicy. Treba tu pripomenúť kristianizáciu Bulharov, ktorých knieža Boris I. prijal krst v roku 864 alebo 865, Moravanov a Slovákov, ku ktorým prišli misionári pred rokom 850 a potom tam posilnili vieru svätí apoštoli Slovanov Cyril a Metod, ktorí prišli do Veľkomoravskej ríše v 863. roku; Čechov, ktorých kniežača Bořivoja pokrstil sv. Metod r. 874. V dosahu činnosti sv. Metoda a jeho žiakov boli aj Vislania a tiež Slovania obývajúci Srbsko. Treba si tiež pripomenúť krst Ruska v Kyjeve v 988. roku. Konečne si musíme pripomenúť evanjelizáciu pobaltských Slovanov: Obodritov, Viatev a Lužických Srbov. Kristianizáciu Európy - oficiálne - ukončil krst Litvy v rokoch 1386 a 1387, ktorý bol vďaka našej blahoslavenej kráľovnej Jadvice umožnený o 100 rokov skorším krstom princa Mendoga.

Pápež Ján Pavol II., Slovan, syn poľského národa, si uvedomuje, ako hlboko do histórie siahajú korene, z ktorých on sám spolu s Vami vyrastá. Koľko rokov je tej reči Ducha Svätého, ktorou on sám hovorí z vatikánskeho pahorku sv. Petra, tu v Hnezdne z Lechovho pahorku a v Krakove z výšin Wawelu.

Tento pápež, Kristov svedok, ktorý miluje jeho Križ a Zmŕtvychvstanie, prichádza teraz na toto miesto, aby vydal svedectvo o Kristovi žijúcom v duši jeho vlastného národa, o Kristovi žijúcom v dušiach národov, ktoré ho kedysi dávno prijali ako Cestu, Pravdu a Život (porov. Jn 14, 6). Prichádza teda váš rodák, pápež, aby pred celou Cirkvou Európy a sveta hovoril o tých často zabúdaných národoch. Prichádza volať veľkým hlasom. Prichádza ukázať tú cestu, ktorá vedie späť k

Svätodušnému večeradlu, ku Križu a Zlŕtvychvstaniu. Prichádza všetky tieto národy spolu s vlastným prívinnú k srdcu Cirkvi, k srdcu Matky Cirkvi, ktorej bezhranične dôveruje.

Zakrátko sa tu v Hnezdne skončí návšteva Ikony. Obraz Pani Jasnohorskej, obraz Matky zvláštnym spôsobom vyjadruje jej prítomnosť v tajomstve Krista a Cirkvi, ktorá žije toľké stáročia v poľskej zemi i v zemiach pobratimských národov. Ten obraz, ktorý za posledných 20 rokov navštevuje jednotlivé kostoly, diecézy a farnosti tejto krajiny zakrátko končí svoje putovanie v Hnezdne a prichádza na Jasnú Horu, aby začal návštevu v Čenstochovskej diecéze.

Milovaný Primas! Drahí bratia a sestry! Mám veľkú radosť, že túto etapu môjho putovania môžem absolvovať spolu s Máriou. Že spolu s ňou môžem sa nachádzať na tejto veľkej ceste dejín, ktorou som toľkokrát putoval - z Hnezdna do Krakova cez Jasnú Horu, od sv. Vojtecha k sv. Stanislavovi cez Pannu Bohorodičku, Bohom oslávenú Máriu.

Je to hlavná cesta našich duchovných dejín, na ktorú vstupujú všetci Poliaci, rovnako ti, čo žijú na západe, i ti, čo žijú na východe, ako i ti, čo žijú mimo Poľska medzi rozličnými národmi na toľkých kontinentoch. Dúfam, že ma počujú! Dúfam, drahí bratia, že nás počujú! Dúfam, že ma počujú. Ťažko je mi čo i len pomyslieť, žeby ktoréhokoľvek poľské či slovanské ucho na ktoromkoľvek mieste na svete nemohlo počuť slová pápeža Poliaka a Slovana.

Moji drahí, dúfam, že nás počujú. Dúfam, že ma počujú, žijeme predsa v dobe toľko deklarovanej slobody výmeny - výmeny informácií, výmeny dobier kultúry. A my tu predsa siahame na samé korene týchto dobier!

Tak teda sa nachádzame na hlavnej ceste našich duchovných dejín. Je to súčasne jedna z hlavných ciest duchovných dejín Slovanstva. A jedna z hlavných duchovných ciest Európy. Božia Prozreteľnosť zariadila, že v týchto dňoch po tejto ceste prvýkrát bude kráčať pápež, rímsky biskup, nástupca sv. Petra, prvého z tých, ktorí vyšli zo Svätodušného večeradla spievajúc:

Pane, Bože môj, ty si nesmierne veľký.

Odel si sa do slávy a veleby,

do svetla si sa zahalil ako do rúcha.

...

Aké anohoraké sú tvoje diela, Pane!
Všetko si múdro urobil.
Zem je plná tvojho stvorenstva.

...
Keď zošleš svojho ducha, sú stvorené,
a obnovuješ tvárnosť zeme.

(Žalm 103 /104/, 1-2.24.30)

Tak bude spievať - spolu s Vami, milovaní rodáci,
pápež, krv z Vašej krvi a kosť z vašej kosti. A bude
spolu s Vami volať:

Pánová chvála nech trvá naveky,
zo svojich diel nech sa teší Pán.

...
Pánova chvála nech trvá naveky,
kiež sa mu moja pieseň zapáči.

(Žalm 104 /103/, 31.34)

Pôjdeme spolu tou cestou našich dejín. Na Jasnú
Horu, na Wawel, k sv. Stanislavovi. Pôjdeme k
minulosti.

Predsa však nepôjdeme do minulosti.
Pôjdeme do budúcnosti.

Prijmite Ducha Svätého! (Jn 20, 22)
Amen.

ŠTATISTICKÁ ANALÝZA NÁBOŽENSKOSTI OKRESOV ČSSR

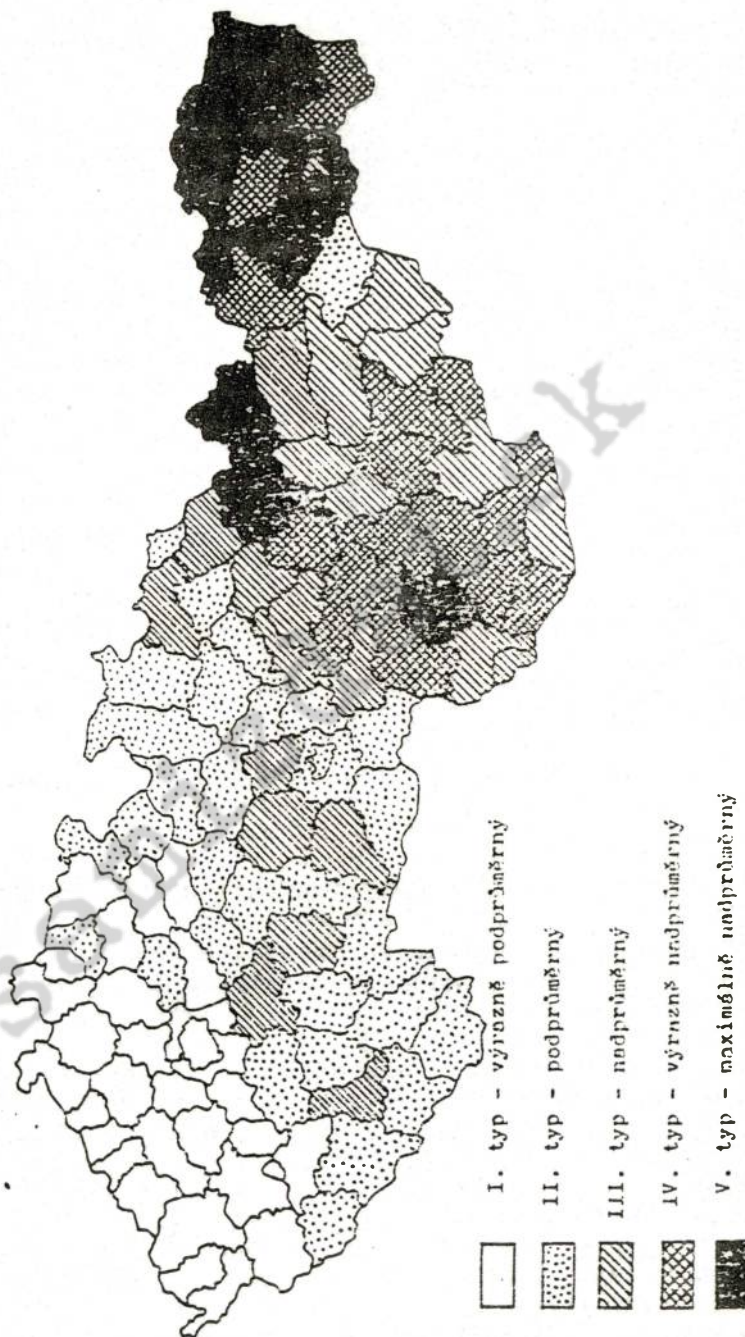
Z rovnomeného článku Miroslava Foreta, ktorý bol
uverejnený v časopise Ateizmus č. 5/1988, vyberáme
nasledujúce informácie.

Pre vyjadrenie rozdielov v úrovni a charaktere
náboženskosti jednotlivých okresov ČSSR predstavujú
štatistické údaje zatiaľ stále jedinečný a žiadnym z
výskumov doposiaľ nenahraditeľný zdroj informácií aj
napriek známej obsahovej jednostrannosti a častej
nepresnosti údajov.

Priemerné hodnoty troch ukazovateľov za všetky
okresy ČSSR sú tieto:

- podiel krstov 44,8 %
- podiel cirkevných sobášov 29,5 %

TYPOLOGIE NÁBOŽENSKOSTI OKRESŮ ČSSR
(z hodnot ukazatelů)



- podiel cirkevných pohrebov 62,5 %

Podľa vzájomných relácií medzi ukazovateľmi náboženských obradov sa okresy ČSSR rozdeľujú do piatich typov:

Prvý typ označujeme za "výrazne podpriemerný", lebo podiel krstov je len 13,8 %, cirkevných sobášov 3,6 % a cirkevných pohrebov 32 %. Do tohto typu pripadlo nasledujúcich 32 okresov: Praha, Beroun, Kladno, Kolín, Mělník, Mladá Boleslav, Praha-východ, Praha-západ, Rakovník, Cheb, Karlovy Vary, Plzeň-sever, Plzeň-juh, Plzeň, Rokycany, Sokolov, Tachov, Česká Lípa, Děčín, Chomutov, Jablonec n. N., Liberec, Litvínov, Louny, Most, Teplice, Ústí n. L. Hradec Králové, Jičín, Pardubice, Trutnov a Ostrava.

Druhý typ označujeme za "podpriemerný" - krsty činia 38,2 %, sobáše 17,4 % a pohreby 58,7 %. Do tejto skupiny patrí 32 okresov: Kutná Hora, Nymburk, Příbram, České Budějovice, Český Krumlov, Jindřichův Hradec, Písek, Prachatice, Tábor, Domažlice, Klatovy, Havlíčkův Brod, Chrudim, Náchod, Rychnov n. Kněžnou, Semily, Svítavy, Ústí n. Orlicí, Brno, Brno-vidiek, Břeclav, Jihlava, Prostějov, Vyškov, Znojmo, Bruntál, Karviná, Nový Jičín, Olomouc, Přerov, Šumperk, Rožňava.

Tretí typ je "nadpriemerný" - krsty má 57,7 %, sobáše 35,3 % a pohreby 77,8 %. Pripadá naň 23 okresov: Benešov, Pelhřimov, Strakonice, Blansko, Gottwaldov, Hodonín, Kroměříž, Třebíč, Žďár n. Sázavou, Frýdek-Místek, Opava, Vsetín, Bratislava, Bratislava-vidiek, Komárno, Levice, Banská Bystrica, Liptovský Mikuláš, Lučenec, Martin, Prievidza, Rimavská Sobota a Košice.

Štvrtý typ označujeme za "výrazne nadpriemerný" - hodnoty krstov sú 71,7 %, sobášov 58 % a pohrebov 89,1 %. Tohto typu je 15 okresov: Uherské Hradiště, Dunajská Streda, Galanta, Nitra, Nové Zámky, Senica, Topoľčany, Trenčín, Považská Bystrica, Veľký Krtíš, Zvolen, Žiar n. Hronom, Poprad, Prešov, Trebišov.

Piaty typ možno nazvať "maximálne nadpriemerný" - krsty dosahujú 86,2 %, sobáše 84,3 % a pohreby 91,7 %. Tento typ tvorí 12 okresov: Trnava, Čadca, Dolný Kubín, Žilina, Bardejov, Humenné, Košice-vidiek, Michalovce, Spišská Nová Ves, Stará Ľubovňa, Svidník a Vranov.

Nepriama úmera medzi úrovňami rozvodovosti a náboženskosti v okresoch je štatisticky vysoko významná.

MENTÁLNE POSTIHNUTÍ V RODINE A V SPOLOČENSTVE CIRKVI

Pod pojmom "mentálna retardácia" (duševná zaostalosť) rozumieme narušenie normálneho duševného vývoja vplyvom genetických chýb alebo chorôb prekonaných v tehotenstve, počas pôrodu a do dvoch rokov po narodení dieťaťa, ktoré zasiahnu mozog. Uplatňujú sa tu faktory chromozomálnych anomálií, metabolické poruchy a iné toxické noxy.

Pričiny duševného zaostávania vo vývine môžu byť aj infekčné a horúčkové ochorenia, trauma mozgu spôsobená cievnym zásobením, úrazom alebo iným poškodením. Rovnako aj slabo podnetná výchova a nedostatok stimulov z okolia môže viesť k retardácii vývinu (napr. u detí ústavných alebo pri dlhodobej hospitalizácii).

Medzinárodná klasifikácia chorôb dáva toto triedenie:

- ľahká duševná zaostalosť - debilita (IQ 50-70) - sú vzdelávateľní,
- stredná duševná zaostalosť - imbecilita (IQ 35-49) - sú vychovateľní,
- ťažká duševná zaostalosť (IQ 20-34) - odkázaní na pomoc iných
- hlboká duševná zaostalosť - idiocia (IQ pod 20) - odkázaní na opatrovanie.

Hlboké a ťažké stavy sú sprevádzané aj deformitami, ako je zvláštny tvar lebky, tela, končatín. Pri ľahšom stupni sa vyskytujú aj poruchy reči, motoriky a zraku, sluchu, prípadne býva pridružená epilepsia a iné duševné ochorenie.

Formy vzdelávania sú určené rozsahom postihnutia, to však neznamená, že s ťažšie postihnutými sa nemáme zaoberať. Rozvoj psychických schopností u týchto detí je pomalý, značne závislý od prostredia (domáce prostredie, citové vzťahy rodičov a i.) Vzdelávací proces u normálnych detí je nepretržitý a rýchly, u mentálne zaostalých veľmi pomalý, vyžadujúci si značnú trpezlivosť a toleranciu. Rozvrhnutú látku berieme v malých častiach a musíme ju viackrát opakovať. Dobré výsledky vždy odmeníme (pochvalou, sladkosťou, vyhovením želania).

Mentálne retardovaní jedinci obyčajne trpia na nedostatok pohybu, keďže nevedia dobre komunikovať a ich sociálny okruh je veľmi úzky. Ani v dospelosti nie

sú schopní dosiahnuť plnú samostatnosť, preto sú závislí na dospelých. Morálnou povinnosťou zdravých ľudí (a to nielen rodičov a vychovávateľov) je chrániť duševné zdravie mentálne retardovaných. Neraz sa stávajú obeťami vykorisťovania (pracovného, sexuálneho) alebo páchajú trestnú činnosť (sú zneužívaní na rôzne delikty). Nevedia sa chrániť ani pred civilizačnými vplyvmi a pre svoju nekritičnosť nevedia odhadnúť svoje sily (môže sa stať, že berú na seba úlohy, ktoré nemôžu zvládnuť ... obyčajne sa rýchlo unavia pri činnosti).

V rodine mentálne retardované dieťa má rovnaké práva, ale znížené povinnosti. Hlavným problémom rodičov je vyrovnanie sa s faktom, že do rodiny prišlo postihnuté dieťa, ktoré podstatne mení zaužívaný spôsob života rodiny. Vhodné je oboznámenie rodičov so zdravotným stavom dieťaťa a s možnosťami výchovného pôsobenia. Tiež im možno odporúčať čo najužšiu spoluprácu s rodinami, ktoré majú rovnako postihnuté deti. Rodičom tento kontakt prináša nové pohľady na výchovu a deťom spoločenstvo rovnocenných.

Mentálne postihnuté dieťa sa začína modliť tak ako každé iné - v kolíske. Modlitba je vstup do Božej prítomnosti zapomoci rodičov, ktorí sa s dieťaťom modlia. U detí vstúpujeme postoj k modlitbe ako postoj úcty a lásky spolu s gestami - znamenie kríža, pokľaknutie, tleskanie a i. Tak oslavná a ďakovná modlitba prirodzeným spôsobom vnikajú do života rodiny. Postihnuté dieťa rovnako ako zdravé vedíme k prirodzenému vyjadreniu bežných vecí - "vďaka za slniečko ... radosť z jedla ... víťanie nového dňa ... atď. Modlitba celej rodiny sa tiež obohacuje o nové prosby a ďakovania. Nezabúdame ani na drobné oslavy v rodine.

Keď mentálne postihnuté dieťa rastie, je potrebné, aby dostalo aj potrebnú pomoc a mohlo oslavovať Boha spolu s celou Božou rodinou. Dôležité je poskytnúť dieťaťu pomoc, aby sa mohlo zúčastniť na bohoslužbe v kostole. Nemala by nám vadiť jeho nesústredenosť a vyrušovanie, čo je vždy problém účasti aj malých detí v kostole. Dobrý výhľad na oltár a poznanie symbolov - svieca, kadidlo, oheň - sa odohrá viac na zážitkovej sfére ako v rozumovom poznaní názvov predmetov a ich významu.

Na pripustenie k sv. prijímaniu majú krstom prikázané právo všetci kresťania. Pri povoľovaní

pristúpiť k sviatosti prijímania sa treba vystríhať dvoch extrémov: Prvým je presvedčenie, že dieťa sa nemôže nič naučiť a vzdá sa akákoľvek príprava. Takýto postoj zbavuje dieťa dôstojnosti a odrieka mu schopnosť poznávať a milovať Boha. Druhou krajinou je brať mentálne postihnuté dieťa tak isto ako každé iné s normálnou inteligenciou a klásť na neho požiadavky, ktoré nemôže zvládnuť. Na jednej strane nesmieme nedoceniť schopnosti, ktoré má, na druhej však nemáme spôsobovať frustráciu vysokými nárokmi a cieľmi. Pri stanovení skutočného momentu, kedy má dieťa pristúpiť k sviatosti treba brať do úvahy duchovnú zrelosť dieťaťa, jeho schopnosť mať úctu voči istým veciam, mať túžbu, ktorá môže byť vyjadrená inak ako slovami, a vedieť fyzicky prijať hostiu. Dieťa nenaháňame preto, že dosiahlo svoj vek alebo že deti od susedov boli už na sv. prijímaní.

Ideálne prostredie na slávenie prvého sv. prijímania je nedefinovaná sv. omša s liturgickou prípravou. Niekedy sú snahy ukryť takéto udalosti do kaplnky alebo do súkromnej sv. omše; to sa má však stať iba v ojedinelých prípadoch. Všetci veriaci si tiež potrebujú pripomenúť, že mentálne postihnuté deti sú takými istými členmi Cirkvi ako je kňaz alebo svetská osoba. Ich účasť na Večeri Pánovej poukazuje na to, že všetci sme rovní pred Otcom a v Kristovi.

Medzi intelektuálnymi vedomosťami učených laikov a teológov a tým, čo vedia mentálne postihnutí, je značná priepasť; ale duševne zaostalý človek môže žiť v tesnejšej blízkosti a v užšom spojení s Bohom vo viere lásky ako teológ, ktorému môže viera chýbať. A tak aj kňaz sa má učiť skúsenosti s mentálne postihnutým. Môže sa stať, že vzťah ich priateľstva očistí a posilní jeho vieru alebo dá podnet k novému zamysleniu sa nad svojou cestou k Bohu.

(Voľne spracované a skrátené podľa týchto autorov:

O. André Deplpierre O.M.I.: Eucharistia a mentálne postihnutí.

O. David Wilson: Modlitba a Eucharistia mentálne postihnutých detí.)

NADEJ V SLABOSTI

"Viera a svetlo" je jedným z hnutí apoštolátu v komunitách, ktoré sa rozšírili v období pokoncilovej obnovy. Jeho osobitným poslaním je odhaľovanie daru, aký môžu priniesť Cirkvi aj spoločnosti najúbohejší ľudia, okolo ktorých chodíme s ostýchavým mlčaním, alebo sa od nich odvracame.

Najmenej si vážime mentálne postihnuté osoby vyznačujúce sa zníženou inteligenciou, neprijemným vzhľadom a zdanlivou neužitočnosťou. Stretnutie sa s nimi na ulici vyvoláva pokrčenie plecami alebo nezdravú senzáciu. Spoločenská starostlivosť o nich sa zakladá na ich odlúčenosti v uzavretých domoch sociálnej starostlivosti. Človek z obavy pred bezprostredným stretaním sa s ľudskou slabosťou a utrpením radšej obetuje značné sumy na vytvorenie náhradného, izolovaného prostredia pre postihnutých.

V zmysle výroku Ericha Fromma možno tvrdiť, že súčasnosť je epochou "úteku od slabosti" - úteku pred pravdou o nás samých, pred pravdou o ľudskej existencii. Zo všetkých sociálnych zariadení k nám dolieha volanie po láske, po úvážení, že "som tak isto človek ako iní, len mám asi osobitnú skúsenosť s utrpením".

Komunity "Viera a svetlo" sa sústreďujú okolo mentálne postihnutých ľudí, usilujúc sa v duchu Evanjelia objaviť v nich úbohých našich čias.

Zrod hnutia

Asi pred 20. rokmi prof. filozofie Jean Vanier odišiel z univerzitnej katedry v Toronte a rozhodol sa žiť v kresťanskej komunite. Túžil vytvoriť komunitu uskutočňujúcu čo najreálnejšie ideál Evanjelia. Kúpil dom v Trosly pri Paríži a ubytoval sa tam s dvoma mentálne postihnutými mužmi, ktorých vybral z útlakov, kde žili v úplnej izolácii a biede. Ďalší vývoj tejto malej komunity potvrdil evanjeliovú pravdu, že "kameň, čo stavitelia zavrhlí, stal sa kameňom uholným". Atmosféra panujúca medzi týmito tromi ľuďmi pritiahla ďalších. Za niekoľko rokov celé mestečko ovládli komunity. Podobné ohniská založil J. Vanier aj v iných krajinách a sú známe pod názvom "L'Arche" (archa). Žijú

v nich s mentálne postihnutými osobami v pomere jedna ku jednej. Ide o to, aby sa život čo najviac približoval normálnemu životu: spoločná práca, stravovanie, prežívanie sviatkov ... Zdraví sú tam nielen na to, aby sa starali, ale aby boli spoločníkmi postihnutým, aby spolu tvorili komunitu.

Koncom 60. rokov sa istí manželia s dvoma mentálne postihnutými deťmi vybrali na púť do Lourdes. Boli však nepriaznivo prijatí a miestny duchovný im navrhol, aby toto sväté miesto opustili. Prekvapení rodičia išli hľadať pomoc k J. Vanierovi. Jeho odpoveď bola: Ak vás tam nechcú prijať, pôjdeme tam všetci. Hneď sa začala organizovať medzinárodná púť mentálne postihnutých - na Veľkú noc 1971 prišlo do Lourdes 12000 mentálne postihnutých, ich rodičov a priateľov. Po prvých obavách zavládla atmosféra veľkej radosti. Skupiny, ktoré sa tam vytvorili, rozhodli sa naďalej udržiavať kontakt a tak vzniklo hnutie "Viera a svetlo".

Rozvoj hnutia

V nasledujúcich rokoch sa začali rýchlo zakladať nové komunity. Každá z nich sa skladá z osôb postihnutých, ich rodičov a priateľov. Po piatich rokoch, keď už vo svete bolo viac ako 200 komunít hnutia Viera a svetlo, predstúpili pred Pavla VI., ktorý privítal pútnikov slovami: "Patrí vám osobitné miesto v Cirkvi: vaša prostá viera hľadajúca lásku, pochopenie a dobré srdce ukazuje kresťanom najjednoduchšiu cestu k Bohu." V súčasnosti existujú komunity v 70. krajinách sveta.

Stretnutia

Život komunity sa realizuje predovšetkým na stretnutiach rôznych foriem: pravidelné stretnutia raz alebo dvakrát za mesiac, rekolekcie, púte, tábory, atď. Časť stretnutí sa odohráva v súkromných bytoch. Pre postihnuté osoby má veľký význam prítulná rodinná atmosféra. Druhá časť sa uskutočňuje v miestnostiach pri kostole. Táto forma uľahčuje nadväzovanie kontaktov s farnosťou, v dôsledku čoho sa postihnutí stávajú účastníkmi širšieho cirkevného spoločenstva.

Program pravidelných mesačných stretnutí máva obyčajne tri hlavné časti: modlitbu (kde je to možné,

spojenú s bohoslužbou), rozhovory o problémoch, zážitkoch, radoostiach a napokon zábavnú časť spojenú s pohostením, čo je dobrá príležitosť pre blízke osobné kontakty.

Jedna z členiek takejto komunity píše: Centrom komunity je postihnutý človek. Potrebuje nielen stravu, oblečenie, strechu nad hlavou, hoci aj to je dôležité, ale predovšetkým srdce a lásku druhých. Potrebuje pocit porozumenia. Prostredníctvom iného človeka sa má postihnutý dozvedieť, že napriek svojmu mrzáctvu a smiešnosti je cenný, že sa nestratila jeho hodnota, že ho svet potrebuje. Hoci jeho možnosti nie sú veľké, postihnutý sa má prejavovať a rozvíjať tak ako každý človek vo všetkých rovinách svojej osobnosti. To sa však môže uskutočňovať len vtedy, ak ho obklopujú ľudia ochotní ho počúvať a byť mu spoločníkmi.

Od zdravých osôb to vyžaduje nie postoj starostlivosti, ale predovšetkým spoločnosti s nimi. Starostlivosť je vzťah predpokladajúci nerovnosť: bohatý dáva chudobnému. Samozrejme, pre nesamostatného postihnutého je aj tento postoj potrebný, ale v hnutí je podstatné to, aby sme vedeli stáť na jednej rovine s postihnutým, prijímať ho ako rovnocenného partnera, ktorému možno nielen dať, ale aj od neho získať. Takýto vzťah vracia vieru v seba, vo vlastnú hodnotu osoby, ku ktorej sa doteraz vždy správali ako k neplnoprávnej, schopnej iba brať.

Eucharistickú obeť dokážu mentálne aj veľmi ľahko postihnutí hlboko vnímať. Skúsenosť ukazuje, že postihnuté osoby veľmi pociľujú "sacrum" a ich viera, hoci možno oveľa prostejšia, je veľmi hlboká. Charakterizuje ich veľmi vyvinutý citový život a zmysel pre intuíciu, čo veľmi uľahčuje prežívanie liturgie a hlboké chápanie reči pohybov.

Jedna z matiek hovorí: "Vďaka komunite sa náš vzťah k chorému dieťaťu veľmi zmenil. Kedysi som myslela, že moje dieťa má právo byť - teraz viem, že musí byť. Uvedomujem si, že jeho choroba nie je od Boha iba údelom utrpenia, ale i veľkým a bohatým darom. Pochopila som, ako veľmi je moje dieťa potrebné iným."

Pre každú rodinu je narodenie postihnutého dieťaťa šokom. Väčšina rodičov má v srdci pocit nešťastia a krivdy. Tento pocit sa zvyšuje odvracáním sa, negatívnymi reakciami aj ľahostajnosťou. Sú dokonca prípady, že rodičia sa celé roky hanbia vziať svoje

postihnuté dieťa na ulicu. Pocit vyvrhnutia zo spoločnosti prináša veľa úchyliek osobnosti a nezriedka má za následok negatívny vzťah k samému postihnutému. "Viera a svetlo" chce byť pre takéto rodiny azylom. Dôležité je vytvoriť prostredie, v ktorom sa celá rodina cíti prijatá. Terapia voči rodine spočíva hlavne v tom, že sa ukážu hodnoty postihnutého dieťaťa. Je to súčasne výzva k ďalšiemu kresťanskému rastu, ktorého východiskom je uvedenie si pravdy, že moje utrpenie má oveľa hlbší význam, že postihnuté dieťa nie je iba absurdnou biologickou chybou, ale tajomstvom, ktoré nám bolo dané ako súčasť Božieho plánu spasenia.

Apoštolské rozmery hnutia

Apoštolské poslanie tohto hnutia je predovšetkým v hlásaní tej evanjeliovej pravdy, že Boh si osobitne zamiloval najslabšie a najmenej dokonalé bytosti: "Boh si vyvolil práve to, čo je pred svetom hlúpe, aby zahanbil múdrych; čo je pred svetom slabé, vyvolil si Boh, aby zahanbil mocných" (1 Kor 1, 27). Hnutie sa usiluje zapojiť do realizácie kresťanského poslania voči biednym, ktoré hoci Cirkvi vždy prisúchalo, je čoraz potrebnšie ho uskutočňovať. Hnutie charakterizuje hlboká viera, že postihnuté osoby sú veľkou nádejou aj pre celý súčasný svet. Túto pravdu najlepšie ilustrujú slová Jeana Vaniera: "V terajšom svete, ktorý sa stáva čoraz tvrdším a skameneným, v ktorom hodnoty srdca nemôžu byť rešpektované a zaplavuje ich rastúca vlana produktivity, zohrávajú postihnutí osobitnú úlohu. Keďže majú čas, aby pozorovali, uvažovali, znepokojovali sa a milovali, sú akoby stálym upozornením na význam rovnosti ľudí. Samou svojou existenciou naznačujú, že pokoj, radosť a v súhrne i šťastie sa nedosahuje iba prácou a nezávisí od bohatstva. Aj takto môže postihnutý prebiť múr, ktorý my, ľudia 20. storočia, často stavíme okolo našich srdiec zo strachu pred bližným. Postihnutý človek má práve takúto úlohu v spoločnosti a v rozvoji sveta. Vnáša rovnováhu hodnoty srdca a vnímavosti na lásku. Ak je spoločnosť citlivá na jeho volanie, nedovoľuje jej celkom zatvrdnúť v ovzduší pretechnizovania a chladnej administrácie."

(Z poľského časopisu *Od czasu do czasu*)

POČSKÉ HNUTIE GAUDIUM VITAE

(Rozhovor so Stanislavom Maíkovským)

- Ako vzniklo hnutie na obranu života počatých detí Gaudium vitae?

- Iniciátormi boli traja kňazi: P. Jacek Salij OP, P. Stanislav Lugowský a ja. Chceli sme vytvoriť stredisko dosvedčujúce pravdu, že život človeka začína od chvíle počatia a vziať na seba úlohu brániť právo na život ...

Záležalo nám predovšetkým na získaní matiek váhajúcich, či porodiť už počaté dieťa. Za tým účelom sme na jar 1979 vydali neveľký leták, v ktorom sme uviedli svoje telefónne číslo súčasne s návrhom pomoci ženám, ktoré sú na vážkach. To bol začiatok.

Uvedomili sme si provizórnosť tohto predsavzatia, ale nemali sme žiadne iné možnosti. Názov Gaudium vitae pochádza od dvoch dokumentov vyhlásených Apoštolskou stolicou: od koncilovej konštitúcie Gaudium et spes a od encykliky Pavla VI. Humanae vitae. Za patrónku hnutia sme si zvolili Stanislavu Leszszynskú, pôrodnú asistentku, ktorá s nasadením života v osviacenskom vyhladzovacom tábore zachraňovala novorodencov.

Tým, že sme zriadili Gaudium vitae, chceli sme sa zapojiť do prúdu obrany práv človeka, ktorý sa tak čulo rozvíja v druhej polovici 70. rokov. Priali sme si, aby Gaudium vitae bolo nezávislé spoločenské hnutie bez pevných štruktúr, ba i bez formálneho členstva. K spolupráci sme povolali ľudí dobrej vôle, ktorí boli schopní venovať svoj čas i energiu zachraňovaniu života počatých detí.

Zakrátko sa k nám pridala skupina laikov. Jedna zo žien dala pre potrebu linky dôvery k dispozícii svoje telefónne číslo.

- Začali ste teda s prevádzkou linky dôvery?

- Tak to bolo na začiatku. Ale prevádzka linky dôvery hneď vyvolala nové potreby. Hlásia sa osoby veľmi často očakávali veľmi konkrétnu pomoc. Boli to napríklad mladé dievčatá, nútené rodičmi k "uskutočneniu zákroku", údajne kvôli dobrému menu rodiny. Jedinou záchranou niekedy bolo ihneď ich oddeliť od rodičov. Bolo teda treba nájsť nejakú miestnosť alebo byt. Prichádzalo tiež hodne matiek vo veľmi ťažkej hmotnej situácii. Ich rozhodnutie porodiť

dieťa záviselo na tom, či sa im dostane konkrétnej pomoci. Okolo linky dôvery bolo teda potrebné vytvoriť celú skupinu ľudí zaoberajúcich sa touto pomocou.

Na jar 1980 sme sa chopili ďalšej iniciatívy. Rozhodli sme sa konať rozhovory so ženami hlásiacimi sa do nemocnice na umelý potrat. Nepočítali sme s podporou zo strany kompetentných činiteľov. Prichádzali sme teda jednoducho k dverám miestnosti určenej k zákrokom v nemocnici Premenenia Pána, kde sme na chodbe viedli rozhovory so ženami čakajúcimi v rade. Podarilo sa nám uskutočniť 34 takých rozhovorov s výsledkom záchranu 18 detí. Po niekoľkých týždňoch sme boli odtiaľ vyhnaní. Neskôr sme takú činnosť dlhšiu dobu vykonávali vo wolskej nemocnici, kde sme sa stretli s väčšou priazňou personálu.

V rokoch 1981-1983 zariadilo naše hnutie dom pre osamelé matky v Jeziorkách pri Varšave. Bola to veľká vila, špeciálne prenajatá pre ten účel. Umiestnili sme tam dievčatá, ktoré bolo treba vytrhnúť z ich prostredia. Bývali tam i nejaký čas po narodení dieťaťa až do chvíle návratu do domu rodičov alebo nájdení iného riešenia. Po dvoch rokoch sa majiteľ domu vrátil z pobytu v Iraku a bolo treba sa odtiaľ vysťahovať. Od tej doby poskytujeme ženám vyžadujúcim takýto druh starostlivosti miesta v Biele pri Plosku alebo v Chyliczkách. Zvláštne uznanie patrí sestrám Magdalénkam z Biale, ktoré prijímajú doslova každú matku v núdzi bez ohľadu na to, či je zdravá alebo chorá, či azda trpí nejakým zlozvykom.

Naším hlavným problémom však nebolo poskytovanie takej alebo inej vonkajšej pomoci, ale snaha naväzovať osobný kontakt priamo s matkou, s cieľom zmeniť jej postoje voči počatému životu.

- S akými postojmi sa zástupci hnutia najčastejšie stretávajú?

- Najrozšírenejší je názor, že počatý človek je síce skutočne živá bytosť, ale ešte "nie ľudská". Na ženy, ktoré k nám prichádzajú, obvykle urobila veľký dojem fotografia trojmesačného plodu, ktorú sme im ukázali. Vo väčšine prípadov nemali dokonca ani najelementárnejšie vedomosti o etapách biologického vývoja človeka.

Všeobecná je tiež mienka, že plod je akýmsi "vlastníctvom" matky a ona že si s ním môže robiť, čo chce. Pre také ženy je ľudská podstata vecou danou

dieťaťa skrze ňu samotnú. Pre ne nie je dôležitý fakt existencie ľudskej bytosti v biologickom zmysle. Oproti tomu, ak na základe citového putu matka uzná "je to moje dieťa", od tej doby ho pokladá za človeka. V prípade, že to neuzná, neprijme ani objektívnu pravdu o jeho človečenstve. Podľa môjho názoru bol príkladom takého myslenia rasizmus a celá ideológia Tretej ríše. Človečenstvo podľa takého názoru stráca svoj objektívny a nezvratný rozmer - je čímisi daným výlučne na základe psychickej väzby, spoločenskej zmluvy alebo mocenského záujmu.

Nesmierny vplyv na vedomie spoločnosti má zákon o prerušení tehotenstva. Matky často hovoria: "Keď oficiálne zákony neuznávajú fakt človečenstva, prečo ho mám ja uznávať?" Všetky akcie proti počatému životu sú potom ospravedlnenými. Skutočnosť veľkého vplyvu oficiálneho práva na morálne vedomie je potvrdená sociologicky. V súvislosti s tým úplne nesúhlasím s argumentáciou stúpcov zákona, ktorý tvrdia, že ľudia i tak budú uskutočňovať "zákroky", ale len nezákonným spôsobom, a že je teda lepšie ten postup legalizovať. V takomto prípade by sa však patrilo legalizovať i všetky ostatné nelegalizované postupy, ak sú rozšírené. Som hlboko presvedčený, že vytvorenie právnych zábran bude pre väčšinu ľudí postačujúcim motívom, aby také akcie nepodnikali. Hneď by to bol závažný činiteľ formujúci morálne i právne vedomie spoločnosti.

- Postoje, o ktorých hovoríte, sú hlboko zakorenené v širokých vrstvách spoločnosti. Ako naproti tomu prebieha proces verbalizácie, alebo inak povedané, akým spôsobom matky odôvodňujú svoje rozhodnutie zbaviť sa počatého dieťaťa?

- Hlavný argument obvykle znie: "Nemáme podmienky." Určite tu neide o podmienky duchovné, psychické alebo morálne - mienia sa výlučne hmotné záležitosti. To je veľmi hlboko zakorenené vo vedomí Poliakov. Niet tu miesto pre objektívnu pravdu o človeku - pre pravdu zjavenú. Pravda sa javí ako súbor podmienok bytových a finančných alebo ako dôsledok medziľudskej situácie.

Druhou vecou je celková koncepcia života. Pre väčšinu našich partneriek v rozhovore je poprednou hodnotou v živote uspokojenie potrieb v dvojici - a analogicky aj rodičovstvo. Ak teda máme potrebu dieťaťa, môžeme ho prijať, dokonca za cenu veľkých hmotných odriekaní. Keď ale takú potrebu nepociťujeme,

nemáme pre dieťa miesto - a dieťa zmizne! Otázka primátu potrieb podmieňuje celú hierarchiu hodnôt. Nový človek hynie na oltári tých potrieb, ktoré si postavil do čela.

Túto pravdu potvrdzujú sociologické výskumy, ktoré ukazujú, že väčšina našej "katolíckej spoločnosti" schvaľuje zákon. Pádne o tom svedčí počet "zákrokov" dosahujúcich 800 tisíc ročne. Tieto údaje sú teraz zverejňované tiež v oficiálnej tlači.

- Dá sa odviesť veľké percento žien od urobeného rozhodnutia? Aké skúsenosti má v tej oblasti Gaudium vitae?

- Dá sa nám zachrániť viac ako polovicu detí. Iné sú prípady žien, ktoré sa u nás same hlásia, iné zas tých, ktoré sa snažíme zachytiť v strediskách služieb zdravia. Je jasné, že ženy, ktoré prídu samé, majú omnoho viac výčitiek. Mne samotnému sa podarilo zachrániť tretinu ohrozených detí v situácii, keď sa žena už rozhodla pre potrat.

Základom našej činnosti je nadviazanie priameho kontaktu. Na hmotnú pomoc sa dívame ako na druhoradú vec, často proste ako na prostriedok uľahčujúci nadviazanie kontaktu ako znamenie priazne a solidarity. Snažíme sa organizovať svoju prácu tak, aby každej žene bola zo strany hnutia spoločníkom jedná a tá istá osoba.

Keď vediem rozhovor so ženami, predovšetkým sa usilujem ukázať im veľkú hodnotu novopočatého života. Stáva sa, že navrhnem žene postarať sa o dieťa po narodení. Vyvoláva to veľký údiv: "Prečo tebe, kňazovi, tak záleží na narodení dieťaťa? Dosiaľ mi predsa všeci radili zbaviť sa tehotenstva." Údiv býva často začiatkom obrátenia. Človek, ktorý sa už ničomu nediví, nie je spôsobilý pre žiadnu zmenu. Hodne času a úsilia zaberie pokus obnoviť pravú stupnicu hodnôt a morálneho poriadku. Pretože tieto osoby často nemajú dokonca ani hlbšie vedomie dobra a zla. Miesto mravných noriem zaujímajú zabehané schémy myslenia.

Po narodení dieťaťa sa spravidla situácia radikálne mení vďaka prebudeniu materských citov. Ženy sa priznávajú k chybe a hanbia sa za svoj postup. "Aká som bola hlúpa, veď to dieťa je tak krásne!" Je predsudok domnievať sa, že ako dôsledok nechceného "počatia" sa narodí "nechcené" dieťa. Naše zachránené deti sú po narodení práve vždy veľmi chcené a milované.

Vďaka Gaudium vitae bolo doteraz zachránených okolo 1000 detí.

- Vráťme sa k činnosti hnutia. Ako je v súčasnej dobe organizované?

- Vo Varšave pôsobia dve autonómne skupiny: jedna pri linke dôvery a druhá vedie pri fare v Anine poradňu pre váhajúce ženy, či dieťa porodiť. Celkom je v tejto činnosti zamestnaných okolo 50 ľudí. Pomoc prijímať sa zásadu, že materiálna pomoc bude poskytovaná po dobu 1 roka. Týka sa odevov, potravín alebo vyplatenia peňažitej podpory. Každý člen hnutia udržiava sústavne kontakt s 2 alebo 3 matkami. V jednej z varšavských nemocníc pokračujú rozhovory so ženami hlásiacimi sa k "zákroku". Vedie ich stúpenkyňa hnutia, zamestnaná tam ako ošetrovateľka.

Dôležitou vecou je širšie uvedomovanie pôsobenie. V poslednej dobe napríklad navštevujeme rozličné farnosti okolo Varšavy a po nedeľnej svätej omši tam premietame film Nemý výkrik a súčasne máme prednášku o obrane života počatých detí. Významnú príležitosť na zoznámenie veriacich s myšlienkou obrany života sú tiež zbierky pre vec Gaudium vitae, poriadané na pôde Cirkvi. Predstavujú základný prameň, z ktorého hnutie čerpá svoje finančné prostriedky.

Osemročné pôsobenie Gaudium vitae inšpirovalo vytvorenie stredísk hnutia v niekoľkých mestách. Tie už existujú v Gdaňsku, Poznani, Zelenej Hore, Glogowe. Tieto strediská využívajú skúsenosti varšavskej skupiny.

- Podniklo Gaudium vitae nejaké akcie s cieľom zmeniť zákony povoľujúce interrupciu?

- Pred niekoľkými rokmi sme pristúpili k zbieraniu podpisov pod petíciu určenú Sejmu a týkajúcu sa tejto témy. Moje pozorovanie bolo vtedy veľmi pesimistické. Ľudia sa podpisovali neochotne (zvlášť priamo zainteresovaní na rodičovstve). Ale v posledných rokoch mám dojem, že sa spoločenská klíma pozvoľne mení v prospech počatých detí a ich práva na život. Súvisí to možno (...) s procesom stále väčšieho chápania myšlienky ľudských práv. Veľkú rolu tu má osobnosť a pôsobenie pápeža, ktorý často hovorí na obranu života.

- Ako by mala byť podľa názoru kňaza zaradená vec obrany života do pastoračnej činnosti Cirkvi?

- Zdá sa mi, že ako akcie laikov, tak i duchovných

sú príliš sporadické a slabé vzhľadom k tragike situácie smrti nerozumne a beztrestne prinášanej bezbranným deťom. Vec obrany života musí byť systematicky mobilizovaná počas celej kresťanskej výchovy, začínajúc prvými rokmi katechézy. Ale najdôležitejšie úlohy v tejto oblasti môže vykonať farnosť. Nezávisle na rodinnej pastoračii by som žiadal vytvárať farské skupiny na obranu života. Ich úlohou by bolo predovšetkým organizovať pomoc osamelým matkám a rodinám s viacerými deťmi, ktoré sa nachádzajú v obťažnej situácii. Tieto skupiny by mali pôsobiť v tesnej dohode s farárom. Pomoc najúbohejším a najnúdznejším je predsa obsiahnutá priamo v tradícii Cirkvi. Treba činní bojovať proti rozšírenej schéme myslenia, že duchovní môžu peniaze len brať a nie dávať. Ako často kňazi žiadajú o peniaze na stavbu kostola. Nezabúdajme však, že sa buduje tiež živá Cirkev a vyžaduje tiež príslušné náklady.

Okrem toho nemožno len tak prehliadnuť fakt, že na území farnosti, v mnohých známych a prístupných miestach, sú bez ľاذkosti a protiakkii zabíjani ľudia.

[Lad (Warszawa), 19.6.1988 (Trochu skrátené)]

PASTORÁCIA ALKOHOLIKOV

"Nemoc zvaná alkohol. Čo robíť?" (Alkoholkrank - Was nun? Was tun?) je názov knihy, ktorú vydalo katolícke nakladateľstvo St. Benno Verlag v Lipsku r. 1986. Autori: A. Dudeck, A. Bernhard. Pútavo uvádza do podstaty a prejavov drogovej závislosti na alkohole, líči následky aj terapiu. Pridáva i test na zistenie vlastného ohrozenia alkoholom. Časť nazvaná Pastoračné úvahy o alkoholizme rozoberá hľadisko viery a ukazuje na jeho kľúčový význam pre rozhodnutie sa skoncovať so závislosťou: alkoholik prijatý aj so svojou vinou - ktorá nikdy nie je len jeho osobnou - môže dostať silu vyraziť z hradby ľži a obrátiť sa. O úlohe kresťanského spoločenstva pri ozdravujúcom procese hovorí časť Oloha obce, z ktorej vyberáme nasledujúce odstavce.

V chovaní voči alkoholikovi zo strany farnosti existujú dva spôsoby stretnutia, ktoré sú síce dobre

mienené, ale pomoc sľazujú, alebo dokonca jej zabraňujú. Katolícka farnosť sa môže dostať do nebezpečia oboch spôsobov jednania.

Jeden spôsob je v tom, že alkoholik je morálne oslovený. S týmto spôsobom sa viac stretávame v evanjelických obciach. Vychádza zo správneho základu, nemôže však chorému pomôcť. Je správne, že závislosť je znamením hriechu. Je správne, že obrátenie k Bohu je odvrátením od hriechu. Závislý však nie je schopný to realizovať. K tomu kladie znak rovnosti medzi vinu a a svoje pocity viny (a možno to robí aj farnosť). Keď sa týmto spôsobom napriek tomu občas dosiahne pomoc, tak nie na základe dobre mieneného morálneho tlaku, ale na základe osobnej náklonnosti, ktorú chorý zakúsi. On sám nie je schopný vyhovieť jemu vyslovenej morálnej požiadavke. Naopak, morálna požiadavka sa u chorého spája s pocitom viny a vedie dosť často k tomu, že svoj stav zapiera a nie je už ochotný prijať pomoc. Morálna požiadavka tak dosiahne pravý opak toho, čo chcela dosiahnuť.

Druhý spôsob spočíva v tom, že ho chcú stále znovu prijať a preukazujú mu Božiu lásku. Tento spôsob sa častejšie vyskytuje v slobodných cirkvách. Také prijatie je správne, ale ak zostane nezáväzná, neuskutoční sa žiadna pomoc. Či chorý pije alebo nie, chovanie obce je rovnaké. Následkom je, že chorý nenachádza vo farnosti miesto pomoci, ale miesto, kde sa môže beztriestne oddať svojej neresti. Veď bude stále znovu prijatý. Táto forma nie je spôsobilá chorému pomôcť.

Z toho vyplýva, akým spôsobom môže farnosť chorému-alkoholikovi pomôcť: z jednej strany je nutná láskyplná podpora a prijatie bez moralizujúceho postoja, z druhej strany tiež zároveň napomenutie a pomoc, aby túto podporu a prijatie - aspoň na nejaký čas - nepokladal za nezáväznú. Milujúca podpora dáva závislému prijatie, ktoré potrebuje, aby sa otvoril. Napomenutie znamená, že sa berie vážne tak ďaleko, aby nasadil svoje schopnosti rásť, zrieť a prevziať zodpovednosť za svoj život, že sa teda nezachádza s ním ako s dieťaťom. Dozrievanie človeka od detstva spočíva v tom, že preberá postupne zodpovednosť za spoločenstvo, kým bol od začiatku milovaný a prijímaný.

Otázkou už len je, ako vyzerá farnosť, ktorá je schopná takej pomoci, a ako je farnosť toho schopná.

Prvé je, že sa prekoná každé morálne (farizejské) odsudzovanie. To predpokladá, že hriech má len ten druhý, zatiaľčo ja som v poriadku. Je teda nutné vlastné vedomie viny. To znamená pokoru v najpravejšom zmysle, t.j. vidieť pred Bohom vlastnú realitu života. Zároveň to značí nepovažovať druhého za hriešnejšieho od seba, nepovyšovať sa nad druhého, zaujímať "posledné miesto". Značí to súhlasiť a priťakať odrieknutiu sa démonov (zlých duchov) nie ako veľkonočného obradu, ale v skutočnosti. Aby sa to dialo účinne, musí človek do detailu poznať svoje vlastné závislosti a svoju neslobodu (démonov). Uskutočnime tak skutočné odvrátenie sa od bôžikov a obrátenie sa k živému Bohu.

Na pomoc alkoholikovi je najvhodnejší ten, kto je sám alkoholik, ale chorobu prekonal. Všeobecne platí, že na pomoc je vhodný ten, kto pozval svoje vlastné závislosti a prekonal ich s prijatím Božej milosti a sily.

Z toho je zrejmé, že nielen jednotlivец, ale aj farnosť potrebuje obrátenie. Toto obrátenie je predpokladom pre živú vieru. Viere bez takeého obrátenia nemožno rozumieť; bez obrátenia a viery však ani farská obec nie je tým, čo pod ňou rozumie Písmo.

To znamená, že práve v pomoci závislým a chorým je daný skúšobný kameň, ktorý ukazuje, či farnosť za niečo stojí, alebo je len zvetranou soľou, ktorá je nanič, na vyhodenie.

Ak má dnes nejaký človek so sebou a so svojím okolím ťažkosti, posielame ho k špecialistovi, väčšinou k lekárovi. To môže ísť tak ďaleko, že je jednoducho odstrčený a vnútený do starostlivosti lekárovi. Ak je človek, ktorý patrí do farskej obce, prepustený z lekárskeho ošetrovania, hľadáme spoločenstvo, v ktorom môže nájsť bezpečie a možnosť žiť. Väčšinou je v našich obciach nemožné nájsť také spoločenstvo. To niečo vypovedá o farskej obci: že ďalekosiahlo chýba spoločenstvo i sila k pomoci, ktoré sú od čias Ježiša Krista jej úlohou. Treba dokonca vysloviť obavy, či nemôže človek v takej obci znovu ochorieť, alkoholik azda zas podľahnúť pitiu.

Žijeme v prevratnej dobe, je to Bohom daná doba. Ak chceme zachrániť svoje pohodlie, budeme mať strach pred zmenami. Ak chceme prijať Božie dary, poznáme šancu, ktorú nám Boh dáva, aby sme sa vydali na cestu a kráčali ďalej, smerom k Božej budúcnosti, do nového

života, ktorý nám dáva schopnosť život zachrániť, uchovať a odovzdať ďalej. Tomu slúži obnova farskej obce a celej Cirkvi.

(Preklad textu sme prevzali z českého samizdatového vydania.)

25. MAREC 1988

V tomto dni sa v Bratislave na Hviezdoslavovom námestí uskutočnilo zhromaždenie veriacich kresťanov za väčšiu náboženskú a občiansku slobodu. Ročné výročie nás povzbudzuje, aby sme sa pri tomto dni znovu na chvíľu zastavili.

Tí, čo boli vtedy prítomní na Hviezdoslavovom námestí hovoria, že nikdy na tento zážitok nezabudnú. Tak, ako to potom opísal spisovateľ Milan Šimečka, nešlo tam o intelektuálny alebo emocionálny zážitok, ale o zážitok transcendentný. Ľudia už pred zhromaždením pociťovali, že neide o bežnú, každodennú udalosť. Jeden pán mi hovoril, že dni pred tým sa stále rozhodoval, či má ísť, alebo nie. Nakoniec povedal svojej dcére, kde má uložené doklady a vkladné knižky a takto išiel na manifestáciu. Jedno dievča, ktoré v ten rok maturovalo a malo už podanú prihlášku na vysokú školu, hovorilo, že pred zhromaždením sa stále rozhodovala, či ísť, alebo nie. V piatok 25. marca si popoludní kľakla doma vo svojej izbe pred krížom a modlila sa. Po tejto modlitbe vstala, obliekla sa a išla do mesta. Podobne to bolo s mnohými ďalšími. Ale aj ľudia, ktorí tam neboli, cítili potrebu pripojiť sa. Rehoľné sestry z viacerých oblastí sa v túto hodinu pobrali do svojej kaplnky a celú polhodinu sa modlili na tento úmysel. Jedna sestra bola v tom čase na operácii a všetky bolesti a strach obetovala na tento úmysel. Aj v Čechách sa pripojili krásnou výzvou, aby všetci kresťania v Čechách a na Morave, kdekoľvek v tom čase budú, sa modlili za veriacich v Bratislave. Každý akosi podvedome pocítil, že pre veriacich občanov v našej vlasti nastala chvíľa svedectva pred týmto svetom.

O 18. hodine zaspievala skupina pred Národným divadlom štátnu a potom pápežskú hymnu a začala sa

modlíť ruženec. Na to sa spustil orchester a divadlo, aké tak ľahko nepočul a nevidieľ. Začali pracovať všetky policajné húkačky a svetelné majáky. Polievacie autá striekali ľudí bez výberu. Policajné autá s majákmi vrážali do ľudí. Ruženec sa roztrhal do oddelených zdravasov a išlo už len o to, vydržať 30. minút. Bolo to ako "inferno". Jedna starenka držala v rukách sviečku veľkú ako paškál. Keď žltobiele vozidlo značky žiguli mierilo do ľudí, stala si mu do cesty s horiacou sviečkou vystretou k nemu a stála ako starozákonná prorokynia. Jedno dievča, keď na nich išlo veľké striekacie auto, sa mu otočila chrbtom, s dáždnikom nad hlavou a nechala sa striekať, neodišla z cesty. Staršie ženy hovorili príslušníkom ZNĽ: Bijete svoje matky! Policajných áut s bledomodrými svetelnými majákmi bolo toľko, že nad Hviezdoslavovým námestím bolo vidieť - ako hovoria ľudia spod hradu - bledomodrý oblak. Bledomodrá farba je farba Panny Márie - v takomto závoji sa zjavuje na zemi. Aký to paradox: Modlitby ľudí a svetlá príslušníkov ZNĽ spôsobili, že Mária bola v deň svojho sviatku na Hviezdoslavovom námestí skutočne prítomná. Medzi ľuďmi bolo počul slová: "Ešte 10 minút." Potom "Ešte päť minút" a nakoniec "vydržali sme, môžeme sa rozísť". Každý mal strach, nikto sa to potom nehanbil povedať, ale každý tvrdil, že odchádzal z Hviezdoslavovho námestia s radosťou v srdci. S radosťou, ktorá sprevádza chvíle, kedy sa človek prekoná pre vec, ktorá je svätá - a ktorá ho presahuje.

Udalosti 25. marca 1988 na Hviezdoslavovom námestí sa dotkli Bratislavy. Ďalšie dni sa v meste nehovorilo o ničom inom. Väčšina ľudí sa identifikovala s ľuďmi, ktorí sa nechali striekať a biť na námestí pred Národným divadlom. Bol to ghandiovský čin. O týchto udalostiach sa hovorilo v nasledujúce dni aj vo svete. Svätý Otec nepriamo hovoril o tom hneď na druhý deň vo Vatikáne. Celkom konkrétne hovoril o bratislavskej manifestácii v južnej Amerike na svojej júnovej ceste po tomto kontinente. To, že Hlava Cirkvi spomenula postoj bratislavských veriacich práve v južnej Amerike, kde sú takisto vyhranené postoje medzi Cirkvou a štátom, nie je asi náhodné a znamená to iste vysoké ohodnotenie.

Pri prvom výročí sa iste vynára otázka, čo ďalej? V tomto roku 25. marec pripadá na veľkonočnú Bielu

sobotu. V tento deň budeme všetci držať horiace sviece v rukách pri večernom obnovovaní svojich krstných sľubov. Svetlo sviec nám bude tiež symbolizovať Vzkrieseného Krista, v ktorého všetci veríme. Mariánsky rok 1987/88 - ako ho vyhlásil Sv. Otec Ján Pavol II. - mal byť začiatok veľkej duchovnej prípravy na vstup do tretieho tisícročia. Ako vstúpi slovenská Cirkev do tohto tretieho tisícročia, bude záležať od nás všetkých. Tento vstup sa začína realizovať už dnes. Mali by sme pristupovať s veľkou vážnosťou k tejto duchovnej príprave a obnove. Slovenská Cirkev prešla za posledné roky skúškami, ktoré ťažko porovnať s niektorým obdobím v minulosti. Slovenskí kňazi, rehoľníci, rehoľničky a laici podali svedectvo, aké takisto ťažko hľadať v minulosti.

Zatiaľčo svet sa zmieta v problémoch, Katolícka cirkev hľadá do budúcnosti s nádejou a optimizmom. Toto všetko si uvedomil, v tomto všetkom nájsť svoje kresťanské i národné sebauvedomenie, to je jeden z vážnych bodov nastávajúcej duchovnej obnovy. Potom prehliadol svoj duchovný aj intelektuálny svet. Kým doteraz často sme museli zápasiť o holú existenciu, dnes zostáva už čas aj na ďalšie roviny nášho kresťanského svetonázoru. Zapojiť slovenský svet do širších súvislostí, vedieť prijímať iné bohatstvá a vedieť obohacovať okolité národy, to musí byť jeden z ďalších vážnych programov tejto duchovnej obnovy. Ďalšie pohľady a názory sa budú iste v priebehu rodiť. V tomto záporení a snažení sa iste ukáže, čo máme robiť. Ak budeme žiť duchovne a v modlitbe, tak iste všetko, čo budeme robiť, bude mať požehnanie, aké malo Bratislavské zhromaždenie 25. marca 1988, ktoré si budeme v tomto čase pripomínať a za ktoré chceme stále ďakovať Pánu Bohu - že nám pomohol objaviť nový rozmer v našej duši. Rozmer, ktorý je obohatením nás všetkých a ktorý nám pomáha lepšie sa uvedomiť v našom pozemskom putovaní.

-jd-

Československý rok 1968 bude ešte dlho predmetom úvah novinárov, politikov, historikov. A nielen ich. V tomto článku chceme čitateľom priblížiť situáciu Cirkvi v ČSSR v tom osudnom roku. Aby nás však nik neobvinil zo skresľovania faktov v prospech Cirkvi, poslužíme si citátmi, prevzatými od jedného znaších neprajníkov.

Nasledujúce úryvky pochádzajú z vysokoškolských skript "Kubovič, F. a kol.: Vedecký ateizmus, Univerzita Komenského, Bratislava 1972". Docent Kubovič je aj autorom 9. kapitoly skript, nazvanej "Mocenskopolitické snahy svetového katolicizmu v podmienkach krízových rokov 1968/69 v Československu", kde na desiatich stranách vypočítava "hriechy" Katolíckej cirkvi v roku 1968 u nás. Pre nedostatok miesta vyberáme len jej najpodstatnejšie pasáže a najťažšie "hriechy". Uverejňujeme ich bez vedomia autora a bez komentára.

"Po januári 1968 neustále rástol tlak pravice na skupinu duchovenstva spolupracujúceho so socialistickou spoločnosťou, hlavne na predstaviteľov organizácie Mierového hnutia katolíckeho duchovenstva. Nadobudol takú intenzitu, že celoštátny výbor tejto organizácie na čele s dr. Plojharom sa v marci 1968 vzdal činnosti. (...) Tlak (...) intenzívne pracoval na vytvorení organizácie, ktorá by využívala náboženstvo na presadenie sa v politickomocenskej oblasti. Takouto organizáciou sa mala stať celoštátna organizácia politického katolicizmu Dielo koncilovej obnovy (DKO). Jej zakladajúca konferencia bola v Bratislave 17. apríla 1968 a celoštátny zjazd na Velehrade 14. mája 1968. Spomeniem len niektoré požiadavky, ktoré na nich odznali:

Na Slovensku a v Čechách vytvoril samostatné cirkevné "provincie", odstránil dozor štátu nad cirkvami, t.j. likvidoval funkcie cirkevných tajomníkov na ONV a KNV, na bohosloveckých fakultách a úplne odstránil cenzúru tlače. Žiadali rozšírenie cirkevnej tlače podľa ich potrieb, umožnil Spolku sv. Vojtecha v Trnave činnosť bez obmedzenia a kontroly zo strany štátu. Uzákonil Dielo koncilovej obnovy a zrušil MHKD, organizáciu duchovenstva. Novelizoval alebo zrušil

doterajšie zákony upravujúce vzťah medzi Cirkvou a štátom a podľa ich požiadaviek vypracoval nové. Ďalej žiadali v krátkom čase obsadiť voľné biskupské stolce, samozrejme podľa predstáv Vatikánu, povolenie mužských a ženských rádov; výhradné právo zasahovať do cirkevných vecí a disponovať duchovenstvom "môžu mať len ordinári". Rozšíril vyučovanie náboženstva na základných a stredných školách, povolil pôsobenie náboženskej propagandy medzi mládežou a dospelými formou exercícií, misií atď. Bohoslovecké fakulty pričlenil univerzitám a teológov prijať za členov novosavtvárajúceho zväzu vysokoškolákov. Katolíkom umožnil zastávať dôležité funkcie v štátnom aparáte, v oblasti výchovy, vzdelávania, vedeckého výskumu, v ZNB, v politike a v propagandistickom aparáte. Z verejného života odstránil všetkých, "ktorí nesú vinu za minuloročné deformácie", ktorí uskutočňovali Február a výstavbu socializmu v päťdesiatych rokoch, čiže dôsledných bojovníkov za socializmus, marxizmus. Ďalej žiadali rehabilitáciu a návrat všetkých kňazov a rehoľníkov, ktorí sú mimio pastoraácie (mnohí z nich boli politickí delikventi), revíziu procesov s katolíckymi biskupmi, s kňazom A. Hederom, rehabilitovať celú rímskokatolícku Cirkev. Okrem iného chceli slúžiť bohoslužby v internátoch, kasárňach, vyvesiť kríže a vysluhovať sviatosti v nemocniciach, zaviesť pravidelné vysielanie rozhlasu a televízie s náboženskou tematikou, utvoril laické rady pre upevnenie a rozšírenie vplyvu Cirkvi medzi veriacimi, urýchlene stavať kostoly a fary v nových sídliskách, na dedinách, postavil ďalšiu novú bohosloveckú fakultu atď." (str. 104-105)

"Predstavitelia tohto nastupujúceho prúdu na čele katolicizmu u nás v záujme cieľov a predstáv svetového katolicizmu a jeho ideovopolitických spojencov neostali len pri žiadostiach, protestoch a memorandách, ale začali ihneď aj konať. (...) Najkôr úplne izolovali štátny dozor, ako aj časť duchovenstva, ktorá spolupracovala so socialistickým štátom, a funkcionárov Mierového hnutia katolíckeho duchovenstva. Ovládli Katolícke noviny, Spolok sv. Vojtecha, Charitu a bohosloveckú fakultu. Podľa smerníc A. Lazika presadili teológovia Cyrilo-metodejskej fakulty svojho zástupcu do vedenia novovzniknutého Zväzu vysokoškolákov Slovenska. Vytvorili Dielo koncilovej obnovy po celej

krajine, organizovali skupiny náboženských aktivistov, ktoré využívali ako dočasnú organizačnú štruktúru na rozširovanie tlače, propagandy a hlavne svojho politického vplyvu. Spoluvytvárali a vplývali na novovzniknutú pravicovú, antisocialistickú Organizáciu na ochranu ľudských práv. Prejavovali veľkú úctu pápežovi, organizovali púte do Ríma v rámci cyrilometodského roku. (...) (str. 106-107). (...) Začali vyučovať náboženstvo aj na farách, v kultúrnych domoch alebo kostoloch. (...) Obnovovali mníšske rády v tradičnej funkcii, rôzne klérikálne organizácie, ktoré boli po roku 1948 zakázané, organizovali rôzne politické akcie a pobožnosti. Do mnohých nemocníc a starobincov presadili ženské mníšske rády." (str. 108)

"V politickej oblasti sa katolicizmus hlásil k socializmu s "ľudskou tvárou", k účasti na "obrodnom" procese. Z rôznych konferencií, aktivov a iných akcií katolíckeho duchovenstva a veriacich posielali A. Dubčekovi pozdravné listy a telegramy. Napríklad biskup A. Lazík ako jeden z prvých poslal v júni 1968 A. Dubčekovi telegram, v ktorom ho ubezpečoval, že katolicizmus ho bude podporovať, ak naďalej pôjde nastúpenou cestou. V auguste 1968 sa duchovenstvo na Slovensku modlilo za Dubčeka, dokonca niektoré cirkevné obrady za neho slúžené vysielal aj vatikánsky rozhlas. (...) (s. 101)

Na záver poučenie, ktoré z toho vyplýva: "Katolicizmu v socialistických krajinách nemožno dať voľný priestor", lebo by to znamenalo podporovať jeho antisocialistické, antikomunistické, protištátne a protinárodné ambície." (s. 108)

PIUS XI.

(Achille Ambrosio Ratti, * 31.5.1857, + 10.2.1939)

Krátko po svojej voľbe oznámil, že chce pokračovať v diele svojich veľkých predchodcov - Pia X. a Benedikta XV. Program svojho pontifikátu vyjadril slovami "Pokoj Kristov v kráľovstve Kristovom".

V tomto zmysle vyhlásil aj jubilejné sväté roky 1925, 1929, 1933, kedy do Ríma prišlo nielen veľa pútnikov, ale posilnil nimi aj bratské zblíženie medzi krajinami.

Do Cirkvi zaviedol sviatok Krista Kráľa spojený so zasvätením ľudstva Božskému Srdcu. V r. 1928 vyzval katolíckych laikov ku "Katolíckej akcii", v ktorej všetci veriaci mali pod vedením biskupov prehlbovať svoj kresťanský život a tak sa aktívne podieľať na živote Cirkvi. Počas svojho pontifikátu (1922-1939) založil veľa biskupstiev, arcibiskupstiev, apoštolských nunciatúr a prefektúr. Kanonizoval mnohých svätých a blahoslavených.

Nazývali ho aj "pápežom misií", keďže mu zvlášť záležalo na misijnom povolaní. Zaviedol misijnú nedeľu, aby si veriaci každý rok spomenuli na svoju povinnosť modliť sa a podporovať misionárske povolania. Vysvätil tiež 6 domorodých čínskych a jedného japonského kňaza za biskupa.

Veľké úspechy zaznamenal aj na poli cirkevno-politickom. Podadilo sa mu s mnohými krajinami uzavrieť konkordáty (Lotyšsko, Bavorsko, Poľsko, Litva, Rumunsko, Prusko, Taliansko, Československo, Bádensko, Rakúsko, Nemecko, Juhoslávia). Bola tiež vyriešená "rímska otázka" lateránskou zmluvou (11.2.1929), kedy sa urovnal dlhoročný spor medzi Talianskym kráľovstvom a Vatikánom. Skončilo sa tak "vatikánske väzenie" pápežov a bol vytvorený samostatný cirkevný štát - Vatikán o rozlohe 4,4 štvorcového kilometra.

Pápež Pius XI. vydal tiež mnohé encykliky. V encyklike Casti Connubii (1930) vyzýval k obnove kresťanského manželstva. Sociálne otázky na obranu práv robotníkov vyjadril v encyklike Quadragesimo Anno (1931). V tom istom roku vydal encykliku proti Mussoliniho fašistickým pokusom zmonopolizovať výchovu mládeže pre bezvýhradnú službu jednej strane a jednému režimu. Dňa 14.3.1937 vydal encykliku Mit Brennender Sorge, v ktorej s páľčivou starosťou hovoril o porušovaní všetkých dohôd, o protiprávných a neľudských činoch, o hrozbách pre veriacich v Nemecku, a verejne odsúdil fašistické násilie páchané na ľuďoch. V tom istom roku v encyklike Divini Redemptoris sa postavil proti materialistickému chápaniu človeka a jeho života v komunizme, bol proti riešeniu všetkých vecí revolúciou a proti budovaniu kultúry bez Boha.

Počas svojho pontifikátu bol aj svedkom krutého prenasledovania katolíkov v Španielsku, v Mexiku a v Rusku.

Dňa 10.2.1939 skončil tento múdry, cieľavedomý a

hlboko veriaci bojovník za Kristov pokoj na zemi svoju pozemskú púť. Nad Európou sa schýľovalo k vojenskému konfliktu. Parížsky arcibiskup kardinál Verdier po jeho smrti povedal: "Cirkev ide v ústrety tak búrlivej dobe, že nástupca Pia XI. bude musieť byť alebo hrdinom, alebo svätcom!"

Pius XI. žil 81 rokov a Cirkev spravoval 17 rokov a 5 dní.

BLAHOŠLAVENÍ KOŠICKÍ MUČENÍCI

Kanonik Marek Križin z Križevca v Chorvátsku, Melichar Brodziecki SJ z Tešína v Sliezske a Štefan Pongrác SJ z Alvinca v Sedmohradsku prijali od Pána mučenícku korunu v Košiciach 7. septembra 1619 počas krvavých náboženských nepokojov. Ich svätorečenie sa doteraz neuskutočnilo pre viaceré prekážky.

V tomto roku pri 370. výročí smrti blahoslavených mučeníkov si s úctou a láskou pripomíname ich osobnosť a dielo. Ako príslušníci rozdielných národností stali sa príkladom spolupráce zameranej na budovanie kresťanskej Európy. Venuje sa im štúdia s nadpisom "Naša cesta za Kristom" a podnadpisom "Troch košických mučeníkov si volíme za sprievodcov", ktorá vychádza samostatne.

VÝZNAMNÉ VÝROČIA PRIPADAJÚCE NA R. 1989

869 14. februára zomrel v Ríme sv. Cyril.

1439 6. júla na koncile vo Florencii sa uskutočnila únia medzi Grékmi (Carihradom) a Rímom za pápeža Eugena IV.

1869 5. júla zomrel banskobystričský biskup Štefan Moyzes, predseda Matice slovenskej, veľký ctiteľ sv. Cyrila a Metoda.

1869 8. decembra sa začal 1. Vatikánsky koncil, ktorý definoval supremáciu pápeža a jeho neomylnosť vo veciach viery a mravov. Nebol dokončený; v r. 1870 pápežský štát zanikol.

1899 30. júna sa narodil terajší pražský arcibiskup,

kardinál František Tomášek.

- 1919 V septembri bol menovaný za pražského arcibiskupa ThDr. a PhDr. František Kordáč, veľký národovec; konsolidoval katolícky cirkevný život otrásený revolučnými pomermi po vyhlásení ČSR.
- 1929 Vo februári sa uzavreli tzv. lateránske dohody (s Talianskom) o obnovení pápežského štátu v terajšej rozlohe.
- 1929 V Mexiku po veľkom prenasledovaní Cirkvi znova sa povolili bohoslužby.
- 1939 2. marca bol zvolený za pápeža Pius XII. (Eugenio Pacelli).
- 1949 V júni bol pokus o vytvorenie národnej cirkvi v ČSR, tzv. katolícka akcia. Pokus stroskotal a iniciátori boli exkomunikovaní.
- 1949 V jeseni boli vyhlásené zákony 217/1949 a 218/1949 o obmedzení cirkevného života, ktoré platia dodnes.
- 1959 25. januára v bazilike sv. Pavla nový pápež Ján XXIII. ohlásil úmysel zvolať II. Vatikánsky koncil.
- 1964 V januári pápež Pavol VI. podnikol prvú apoštolskú cestu mimo Talianska, do sv. Zeme. V Jeruzaleme sa stretol s carihradským patriarchom Athenagorasom.
- 1969 2. februára vydal sv. Otec Pavol VI. apoštolský list biskupom, duchovenstvu a veriacim ČSSR z príležitosti 1100. výročia smrti sv. Cyrila.
- 1969 14. februára slúžil sv. Otec spolu s biskupmi ČSSR za veľkej účasti pútnikov v chráme sv. Petr sv. omšu na pamäť tohto výročia.
- 1969 17. mája zomrel kardinál Beran, pražský arcibiskup žijúci v Ríme.
- 1979 v januári sa uskutočnila prvá apoštolská cesta sv. Otca Jána Pavla II. do Mexika.